

LIETUVIŲ
DIENOS

GILIARAS URBONAS , 'SPEAK UP' REDAKTORIUS

1981 BALANDŽIO MĖN.

LITHUANIAN DAYS
APRIL 1981

LIETUVIŲ DIENOS LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1981, balandis Nr. 4 (313)
April, 1981 No. 4 (313)

Eina XXXII metai Volume XXXII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoją
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukiamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku.

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.

Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina \$1.80 Single Copy \$1.80

Prenumerata \$18.00, Kanadoje \$20.00

Subscription \$18.00 Per Year, Canada \$20.00

Garbės prenumerata/Honorary subscription \$30.00

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRSELIAI / COVERS

FRONT COVER

Giliaras Urbonas

Giliaras Urbonas was born in Kaunas in 1921 and he spent his student days at the Jesuit and Ausra high schools there.

During the first Russian occupation, he was a member of the underground until an informer had him arrested. When war between the Soviet Union and Germany broke out, Giliaras was placed in a group of political prisoners to be transported to Russia. Seventy of them were killed during the night of April 24-25, 1941, near Cervene, about 60 miles east of Minsk.

Surviving an additional series of dangerous encounters with both the Russians and the Germans, he managed to return to Kaunas by July of the same year. Giliaras began studying construction at the Vytautas the Great University and joined the passive resistance movement against the Germans. With the university's closing, he worked in peat processing firms in Kaunas and Pranevskis where he helped Polish prisoners by distributing their mail in the Kaunas region.

The spread of conscription into the German army and his inability to remain hidden forced Giliaras to enter the Rentinys construction firm and depart for Vienna. With the advance of the Russian armies he left for Switzerland where he remained till the end of the war.

In Switzerland, he resumed his studies at the University of Zurich and became not only secretary for the academic corporation Korp! Lithuania, but the founder of his own academic group: Sviesa.

Having lost his BALF scholarship, he worked for a while in a Zurich telephone company and then he and his sister, a former library employee at Vytautas the Great University, emigrated to Buenos Aires, Argentina. On the way, he stopped in Paris where he established close relations with the Lithuanian Resistance Alliance and various other political groups. This political involvement would continue for many years with positive results.

Urbonas remained in Buenos Aires for three years, working primarily as a machinist's helper in an electrical power plant, until his emigration to Montreal, Canada, where he stayed with his cousin's family.

Shortly thereafter, he married a former dancer, Jone Kvietyte and moved to Toronto. He soon found employment in the international department of a bank. 1982 will mark his 25th year with the firm and the 60th year of his life.

In Toronto, Urbonas has maintained his political involvement, having been a member of the Edmund Burke Society. He has also served a term as the vice-president of the Lithuanian Community's Toronto Section and as president of the Lithuanian Regeneration Movement, Toronto branch.

For the last few years, he has become increasingly involved with the publication and dissemination of his activist newspaper: *Speak Up*.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Pol.

Algirdas Kasulaitis —
Vasario 16-ji — nuovargis, bodėjimasis ar ryžtas. 3-4-11

Jurgis Gliuda —
Mėnraštis "Speak Up" ir jo redaktorius-leidėjas Giliaras Urbonas. 5-8

Knyga angliškai apie genocidą Lietuvoje. 8

P. J. L. —
E. A. Jurgėlienė 9-11

L. M. Toronto "Gintaras" 12

J. Prunskis —
Margučio penkiadešimtmetis ir Gustaičio tragikomedija. 12-13

Iš pabaltiečių mokslininkų veiklos. ... 13

Recenzijos 14-15

Nelė Mazalaitė Gabienė —
Tuštuma. 15

ENGLISH SECTION

The Radio War, by Member of
Congress Derwinski 16

U.S. Underscores Lithuania's Right
to Self-Determination 17

An Honorable Death, by Jurgis Gliuda 18

Dreams and Reality, a Book Review by
Margis Matulionis 19

Lithuania in Philately by A. Bernotas 20

On the Lithuanian Wave Length,
by Vyt. Sirvydas 20

Don't Eat These Eggs,
by Giedra Gustas 21

BACK COVER

Artist Liucija Laukaitis studied art from 1964 to 1970 at the Rochester Technological Institute. She belongs to the Rochester Arts Club and actively presents her art at local art shows and her paintings can be purchased at Rochester Art Galleries.

Liucija Laukaitis' creations are based on graphics and keep a balance between forms, colors and decoration.

On May 8, 1976, in St. George's parish hall, L. Laukaitis presented an exposition of 35 examples of her art half of which were sold.

DAILININKĖ LIUCIJA LAUKAITIENĖ
meną studijavo 1964 - 1970 metais Rochesterio Technologijos Institute. Priklauso Rochesterio Arts Club, yra aktyvi dalyvė vietos dailininkų meno parodose. Jos paveikslų galima rasti meno paveikslų parduotuvėse.

L. Laukaitienės kūryba remiasi grafika, išlaiko pusiausvyrą tarp formų, spalvų ir dekoratyvinio piešimo plunksna.

Alto delegacija ir Washingtono lietuviai po Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo JAV-bių senate. Iš kairės: Lietuvos atstovas dr. S. A.

Bačkis, Alto atstovas Washingtono dr. J. Genys, Alto vicep. dr. J. Valaitis, Vliko reikalų vedėja M. Samatienė, senatorius Charles H. Percy, pasakęs lietuviams labai palankią kalbą, J. Laučka, lietuvių programos Amerikos Balse vedėjas P. Petrutis, Vliko vicep. dr. Jonas Balys, Alto vicep. T. Blinstrubas.

The Lithuanian-American Council [LAC] and Lithuanians of the Washington Area following a Senate commemoration of Lithuania's Independence Day. From left: Lithuania's legate Dr. St. Backis; Lithuanian-American Council-Washington representative, Dr. J. Genys; LAC vice-president Dr. J. Valaitis; LAC Director of Affairs M. Samatas; Senator Charles Percy [R.-Ill.] who gave a very favorable, pro-Lithuania address; Voice of America Lithuanian Section director P. Petrutis; VLIK vice-president Dr. J. Balys; LAC vice-president, J. Blinstrubas.

VASARIO ŠEŠIOLIKTOJI — nuovargis, bodėjimasis ar RYŽTAS

Algirdas Kasulaitis

Vasario 16-ji yra tautinės atgaivos diena. Ne darbo, ne diskusijų, ne planavimo, bet šventimo diena. Ją švenčiame, kad vėl išgyventume tą intymumą, kuris galimas tik tai visa širdim ir siela atsiskleidžiant šios šventės prasmei.

Pagaliau Vasario 16-ji yra labai specialiai ir giesmė jaunystei! Laisvės aušra buvo iššūkis lietuvių jaunimui, ir jis jį priėmė visu jaunystės entuziazmu! Šiandien iš perspektyvos žvelgdami didžiuojamės ano meto kūrėjų darbštumu, protingumu, pasiaukojimu, bendru darbu visų gerovei. Jie atkūrė valstybę, ginklų, gyvybės auką atkovojo jai teisę į laisvę, sukūrė jos santvarką, įsteigė institucijas ir įstaigas, reikalingas nepriklausomam gyvenimui, padėjo sveikus pagrindus kultūriniam ir ūkiniam brendimui.

Tačiau dera atsiminti, kad tai didelė dalim padarė jaunoji karta. Didelis Lietuvos patriotas, pirmasis prezidentas Antanas Smetona, kai pasirašė nepriklausomy-

bės aktą, buvo tik 43 metų amžiaus. Kitas gi prezidentas, vėliau Sibiro kalnys Aleksandras Stulginskis, aktą pasirašė būdamas 32 m. amžiaus, o prezidentu tapo, 34 m. amžiaus. Iš tikrųjų, iš 20 tarybos narių vienuolika dar nebuvo sulaukę 40 metų amžiaus.

Didelė dauguma savanorių kūrėjų, kurie savo krauju pašventino auštančią laisvę, buvo jaunimas, net gimnazistai ar gimnazistinio amžiaus. Pirmasis kritęs karininkas Juozapavičius tebuvo 25 metų, o pirmasis karys, žuvęs kare, Povilas Lukšys tebuvo 33 metų amžiaus.

Steigiamasis Seimas buvo iš tiesų Lietuvos jaunimo seimas. Iš 150 išrinktųjų (ar išrinktųjų vieton įėjusių) atstovų 48 neturėjo 30 metų amžiaus. 60 buvo tarp 30 ir 40 ir tik 40 buvo per 40 metų amžiaus.

Menasi ir ankstyvesni kovotojai už Lietuvos laisvę. 1863 m. sukilimo vadai irgi buvo jauni: kunigas Antanas Mackevičius — 35 metų, žemaičių etmonas Zenonas Sierakauskas — 37 m., o Konstantinas Kalinauskas tik 26 m. amžiaus.

Menasi ir vėlesni, 1941 metų visuotinio triumfališko sukilimo didelė dalis dalyvių buvo studentai ir apskritai jaunoji karta. Jau legendomis apipinti vėlesnio meto partizanai, taip efektyviai kovoje prieš okupantą, taip pat buvo nemaža dalim jaunoji karta. Jauni buvo ir Lukša, ir Butėnas...

Kokie gražūs ir sektini pavyzdžiai mūsų jaunimui! Gal dabar lengviau suprasti pavergtos Lietuvos jaunimo pasipriešinimą žiauriai rusiškojo komunizmo okupacijai. Juose netik išliko, bet iš naujo atgimė jų pirmtakų gilus ir nenumaldomas troškimas gyventi laisvai ir kurti savo ateitį nepriklausomai.

Lenkiame galvas šiandien pagerbdami tuos mūsų pirmtakus, kurie paaukojo savo gyvybes už tėvynės laisvę. Gerbiame tuos, kurie kovojo, skurdo ir vargo persekiojimus už lietuviybę. Su pagarba minime tuos, kurie dirbo už protėvių žemės nepriklausomybę ir gerovę.

Jau vien šiuo pagarbos išreiškimu šis minėjimas galėtų būti įprasminamas. Juk kiekvienas karžygiškas aktas, kiekvienas kilnus darbas, kiekviena, ypatingai gyvybės, auka, yra pačios savyje kilnios dorybės, vertos sekimo, minėjimo, pagarbos.

Tačiau pagarba, įprasmindama minėjimą, jo neišsemia. Kaip anksčiau tariau, susirenkame šia proga netik švesti, bet ir atsinaujinti. Susirenkame atsigavinti. Ryžtis. Pasisemti jėgų tolimesniam darbui, ne-neutrūkstamai kovai dėl tėvynės laisvės.

Šiandien gi Vasario 16-ji mums atsive-

Kalba (sutrumpinta), pasakyta Los Angeles lietuvių Vasario 16-tosios minėjime.

ria kaip realiausio idealo ir konkretizuotos vertybės sąveika. Minėti Vasario 16-tąją, reiškia atverti save idealo grožiui ir realybės imperatyvui.

Vasario 16-ji, kaip jau minėjau, yra laisvės simbolis. Laisvė gi yra tas didis visų laikų idealas, kuris reikalauja atsinaujinimo ir niekuomet nenutrūkstančio angažavimosi jo tarnybai. Realybės imperatyvas yra toji fizinė būtis, kuri sąlygoja ir amžius ir žmones.

Laisvė, kurią vienoje savo kalboje Valsybės Tarybai prezidentas Smetona pavadino šviesia ir žvilgančia žvaigžde, nėra vienkartinis atsitikimas ar laimėjimas. Laisvė yra nuolatinis tapsmas, vyksta kiekvieno žmogaus širdyje ir asmenybėje. Todėl laisvė ir pavergtoje Lietuvoje nėra sužlugdyta. Ji nėra žuvus nė išeivijoje.

Populiarusis Popiežius Jonas Paulius II Naujųjų 1981 metų kalboje (sausio 1 d.) iškėlė laisvės nelygstamą vertę, pabrėždamas, kad taika yra neįmanoma be laisvės, gi laisvė nėra suderinama su totalizmu, socialiniu neteisingumu, ekonomine dominacija ir vartotojų bendruomenės materializmu. Deklaracijoje sakoma, kad "taika nebūsi sukurta be gilios ir visuotinės pagarbos laisvei."

Lietuvos nepriklausomybės šventė yra simbolis ir nemiršančios lietuviybės, kuri yra juk mums tikra Dievo dovana. Ji yra mūsų pašaukimas, mūsų garbė ir pasididžiavimas. Ji yra esencija to, ką Putinas taip jautriai išsako savo ketureilyje:

Vienam — tu didvyrių palaiminta žemė, kitiems — tu nykštukų varginga tėvynė. O man tu esi kaip smūtkelis prie kelio, kur laukia keleivio malda ir nakvynė.

Mykolas Krupavičius lietuviybę jau daugiau proziškai konkretizuoja, sakydamas, kad ji tai tėvynė Lietuva, kuri yra "vienintelė konkreti, lietuvišku krauju pulsuojanči, esanti erdvėje ir laike, telpanti net dabar pasaulio žemėlapiuose, kur ją skrodžia žydrasis Nemunėlis savo vingiais, kur lietuvis kovoja ir žūsta, kenčia ir viliasi, bent mintimis renčia šviesią ateitį savo žemei ir su dideliais sunkumais ir pavojais moko savo jaunąją kartą mylėti Dievą ir tėvynę."

"Tėvynės laiko kategorija yra istorija... Praeitis... formavo tautą ir žmogų. Ji gyvena mumyse. Ji prajo, o tačiau ji yra. Ji sukūrė charakterį, paprotį, pomėgius ir pasibjaurėjimus, bendrus idealus, gyvenimo stilių ir visą dvasinę ir medžiaginę formą, kuri yra tėvynės įsikūnijimu, kuri yra pati tėvynė". (Ten mūsų tėvynė, "Ateitis", 1962, nr. 8)

"Lietuviškasis kraštovaizdis yra pradžioje lietuviškų padermių, o paskui tautos apie dviejų tūkstančių metų darbų išviršinę išraišką; kraštovaizdyje atsispindi mūsų gyvenimas, mūsų darbai, papročiai ir tikėjimas... Čia tikra mūsų Lietuva, čia mūsų tėvynė, mūsų didysis ir brangiausias paveldėjimas..."

Vasario 16-toji mums simbolizuoja nesibaigiančias grumtynes su komunistiniu žmogum — žvėrim už savo tautos ir valstybės teises, už tą gyvybės auką, kurią paaukojo šimtai tūkstančių kankinių kovos lauke, kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose ir už lietuvių tautos vaikų sielas. Ji mums simbolizuoja kovą už ateitį ir, galų gale, kovą už save pačius.

Mūsų tautos Golgotos kelias dar nepasibaigė. Šiurpu krečia pagalvojus, kad pastarieji 40 metų sklidini neišpasakytos kančios, širdį veriančios tragedijos, sunkumų, nepriteklių, bado, šalčio, kankinimų, paniekinimo, ilgesio...

"Šiame lietuvių tautos kryžiaus kelyje į mirtį, į garbę ir į laisvę yra daug stočių — Pravieniškės, Rainiai, Kretinga, Raseiniai, Būdavonė, Petrašiūnai... Šių vietovių žemė pašventinta nužudytų, dažnai net žiauriausiai nukankintų mūsų brolių krauju..." ("Realybės ir pagundos").

"Šioje nesibaigiančioje martirologijoje garbės vainikais pasipuošę tūkstančiai nukautų Lietuvos partizanų, kurių ne vieno mirtis sekė nežmoniškais kankinimais, kurių ne vieno mirtį sekė nežmoniškas išniekinimas... Lietuvių tautos kryžiaus kelio stotys tįsta ir Sibiro tyruose — Kazachstanas, Turkestanas, Altajus, Igarka, Turachanskas, Norilskas, Bykovas, Kolinskas, Mogadanas, Sachalinas... šventas lietuvių kankinių kraujas pakonsekravo ir tų svetimų stepių ir miškų žemę..." (Ten pat.).

Šiandien naujos aukos yra aukojamos ant žmogaus-žvėries altorių: Petras Pliumpa-Pliūra, Vladas Lapienis, Balys Gajauskas, Viktoras Petkus, Petras Paulaitis, Antanas Terleckas, Julius Sasnauskas ir ilga eilė kitų.

Sąmoningai ar ne, Justinas Marcinkevičius dramatiškai ir tiksliai rašė savo poemoje "Kraujas ir pelenai": "Aš nežinau, gal ir yra mirtis skaudesnė už visos tautos mirtį, tačiau nėra agonijos, kuri baisesnė būtų už tautų agoniją... Lietuva, kiek kartų deginta — ir nesudeginta, kiek kartų šaudyta — ir nesušaudyta." (Dramatinė poema, 1961 m. 1962 m. Priešprieš aukoms prisiminti.).

Nėra tos dienos, kad neprisimintume savo brolių ir sesių, kenčiančių įvairiuose sovietų imperijos kalėjimuose, psichiatrinėse ligoninėse ar koncentracijos stovyklose. Tačiau netik šios kartos lietuviai yra kentę nuo rusiško bestijališkumo — kentėjo ir protėviai.

Tiek šiems, tiek anieks kankiniams būdingas nepalaužiamas tikėjimas lietuvių tautos nemarumu ir gyvastingumu.

Štai 1863 m. sukilimo vadas Kalinauskas iš Vilniaus kalėjimo savo laiške Lietuvos žmonėms rašo: "Mano broliai, mieli muzikėliai. Aš jums rašau nuo rusiškų kartuvių, gal jau paskutinį kartą. Skaudu yra palikti savo gimtinę žemėlį ir jus, mieli tautiečiai. Mano krūtinė draskoma, mano širdis plyšta, bet aš nesigailiu mirštas dėl teisingumo jūsų kovoje... Broliai, nėra didesnės laimės pasaulyje, kaip turėti protą ir mokslą galvoje. Bet kaip naktis ir diena nevaikščioja drauge, taip neina drauge ir tikroji apšvieta su rusiška vergija. Tol, kol toji vergija viešpataus mūsų šalyje, tol neturėsime nei tiesos, nei gerovės, nei apšviatos, o mus valdys, kaip kokius neišmintingus gyvulius ir ne mūsų labui, bet mūsų pražūčiai... Jūs galėsite laimingai gyventi tik tuomet, kai maskolių nebebus ant jūsų sprando."

Kalinauską rusai užgrobėjai pakorė Vilniuje 1864 m. kovo mėn. Jis mirė kankinio mirtimi dėl Lietuvos, bet gyvena ir gyvens amžinai dėkingų ateities kartų sąmonėje

ir širdyje.

Kitas sukilimo vadas, žemaičių etmonas pulk. Zigmantas Sierakauskas, buvo taip pat paimtas nelaisvėn. Varomam, jo priešai parodė pakelėje gulinius žuvusius sukilėlius ir priekaištavo, esą šie nelaimingieji žuvę dėl jo kaltės.

Sierakauskas atsakė: "Jie nėra nelaimingi. Jie yra lietuviškos sėklos, iš kurių dar pražys laisvės žiedai ateityje". Jį rusai pakorė Vilniuje 1863 m. birželio 27 d. Jis mirė, kad amžiams gyventų ateities kartose vis iš naujo atgimdamas, vis iš naujo pražysdamas kiekvieno laisvę ir tėvynę mylinčio lietuvių širdyje.

Kokiais gražiais laisvės žiedais nutviskus visa pavergtoji Lietuva šiandien! Laisvės troškimas nėra netik sumažėjęs, bet dabar atsiskleidžia ypatingai energingomis, pavojų ir asme niškos grąsos nebijančiomis formomis. Ilgų metų smegenų plovimas toli gražu nėra atsiekęs visuotinumą. Materialistinis košmaras nėra užgožęs individualią iniciatyvą, idealistinį nusiteikimą ar socialinį jautrumą. Ateistinė kova, kuriai lygiu mažai, nėra baigta. Dievas Lietuvoje nėra miręs! Visa pagrindžio veikla yra ištisas himnas idealizmui, tėvynei, demokratijai ir tikėjimui. Nijolės Sadūnaitės kalba teisme, kaip anksčiau Simo Kudirkos, simbolizuoja jaunąją lietuvių kartą, didžiadvasę, kilniaširdę, giliai jaugusią į lietuvišką žemę ir istoriją:

"Kas gali būti gyvenime svarbiau, kaip mylėti žmones, jų laisvę ir garbę. Meilė žmonėms — visų didžiausioji meilė, o kovoti už žmonių teises — gražiausioji meilės daina. Tegul ji skamba visų širdyse, tegul niekados nenutyla!" (Citota iš "Ateities", 1980 m. spalio mėn.).

Mes neturime niekad užmiršti, kad didžiausias Lietuvos priešas yra "komunizmas (kuris) lietuvių tautai gręsia savo materializmu ir savo internacionalizmu. Komunizmas yra materialistinė pasaulėžiūra, prilygstanti materialistinei religijai. Jo materializmas yra dogmatiškas, fanatiškas ir netolerantiškas. Jis netoleruoja nieko dieviška. Jėgos bei prievartos priemonėmis komunizmas žaloja žmogaus gyvenimą, siekdamas sunaikinti pačius jo dvasinius pagrindus — jo religinius įsitikinimus. Atmesdamas objektyvumą, komunizmas skelbia materialistiškai šališką tiesos, gėrio ir grožio supratimą, kuris yra iš esmės priešingas krikščioniškosios kultūros pagrindiniams principams bei vertybėms... Taip komunizmas siekia nužmoginti ir nuasmeninti visus žmones, nužmoginti, nutautinti ir sumaterialinti lietuvių tautą." (V. Bartkus, Komunizmo grėsmė nemažėja. "Tėvynės Sargas", 1980 m., nr. 3-47, psl. 71.).

Sovietinis genocidas jau sunaikino 5 mažas tautas ir nuo žemės paviršiaus nušlavė 4 milijonus žmonių: Krymo totorius, Volgos vokiečius, čečenus-ingušus, karachajus, kalmukus

Nuo II-jo pasaulinio karo pabaigos 16 milijonų žmonių tapo tremtiniais ir bėgliais nuo komunizmo. Paskučiausi vra afganistaniečiai, kurių pabėgo jau apie pusantro milijono.

Keturgubai tiek žuvo kankinių mirtimi vien tik sovietų kalėjimuose ir koncentracijos stovyklose. Tik dėl komunizmo ir

Nukelta į 11 psl.

MĖNRAŠTIS 'SPEAK UP' ir jo redaktorius-leidėjas Giliaras Urbonas

Reikšmingas forumas

Visažinantis Websterio žodynas šitaip aiškina "Speak Up" posakį: kalbėti aiškiai, kalbėti be rezervų, kalbėti atvirai.

Tokios taktikos laikosi Giliaro Urbono Toronte leidžiamas ir redaguojamas mėnraštis anglų kalba "Speak Up". Mėnraštis kalba apie Sovietų imperiją ir sovietinį imperializmą aiškiai, be rezervų, atvirai.

Kada nuolatos ieškome forumų, kur būtų našu prabilti į angliškai kalbančią visuomenę apie Sovietų fenomeną ir skausmingą Pabaltijo kazusą, mėnraštis "Speak Up" yra reikšmingas forumas. Jo doktrina yra politinis ir ekonominis realizmas. Mėnraštis imponuoja savo išvaizda, bendradarbių gausa, temų margumynu ir erudiciniu lygiu. "Speak Up" yra didoko tabloido formato, 24 puslapių, iliustruotas, aktualus, netrūksta taiklių politinių karikatūrų. Mėnraštis skelbia laisvąjį pasaulį vienijantį šūkį: ruošimės atremti, kol dar nėra vėlu, globalinės vergijos pavojų! Stambaus Toronto spaudinio "The Toronto Sun" (tiražas 200 000) vyr. redaktorius Peter Worthington, savo rašinyje apie "Speak Up" pareiškė: "Kanadoje nėra tolygaus leidinio" ir: "šis leidinys yra Gil Urbono sumanymo vaisius".

"Speak Up" medžiagos gausoj spindi ir domina politinio ir ekonominio gyvenimo mozaika. Čia plačios pasaulinės problemos sueina su lokaliniais klausimais. Bet mėnraštis nėra specifiškai kanadinis leidinys. Jo atidaus dėmesio orbitoje yra laisvojo pasaulio sandūros su doktrinine ir personaline Kremliaus diktatūra gvildenimas. "Speak Up" rūpesčio esmė: sovietinio pasaulinio tvano pavojaus skelbimas.

Unikalūs mėnraščio atsiradimas: tai asmeniškų, ne grupinės, iniciatyvos padari-

NKVD nuotrauka. NKVD rūmų rūsyje 1941 m. gegužės 27 d. Parašyta: Urbonas Giliaras Kazys 1921.

An NKVD photo taken May 27, 1941, in the basement of its headquarters. The caption reads: Urbonas, Giliaras, Kazys, 1921.

Inž. E. Makauskas ir G. Urbonas 1947 metais Ciuriche, Šveicarijoje.

Zurich, Switzerland, 1947. From left, Engineer E. Makauskas and G. Urbonas.

nys. Tai lietuvių nuopelnas. Giliaras Urbonas įsteigė ir pastatė ant kojų išpūdingą leidinį be fondų, be finansinės talkos. Deja, lietuviai mažai ką nežino apie tą leidinį, nes "Speak Up" neieškojo vajų ir šalpos ...

Dabar atitenka garbinga pareiga remti tą reikšmingą laisvės forumą, "Speak Up" leidinį (prenumerata, siunčiant 10 dol. metinės prenumeratos adresu: "Speak Up", P. O. Box 272, Toronto, Ont. M5C 2W2, Canada).

Prie mėnraščio pavadinimo prasmingai įrašytas graikų antikos filosofo Platono posakis: "Geras žmogus moka pabaudą už nesidomėjimą viešaisiais reikalais, tai blogų žmonių valdymas."

"Speak Up" kovoja prieš blogų žmonių valdžią. Jo siekis yra laisvas pasaulis ir laisvas Pabaltijys.

Giliaro Urbono gyvenimo odisėja

Giliaras Urbonas gimė Kaune 1921 metais. Jis lankė Tėvų Jėzuitų ir "Aušros" berniukų gimnazijas. Pirmosios sovietinės okupacijos metu Giliaras veikė pogrindyje, buvo išduotas, suimtas, įkalintas, bolševikų bėgimo metu vežtas iki Červenės. Stebuklingai ištrūkęs iš mirties nagų, grįžo Kaunan.

Jis stojo studijuoti statybą Vytauto Didžiojo Universitete, Technikos fakultete. Tuoj įsijungė į priešnacinę rezistenciją. Kada okupacinė valdžia uždarė universitetą, dirbo Durpių pramonės centre ir Praveniškių durpyne. Čia jis talkino įka-

lintiems lenkams ir pažįstamai žydų šeimai išnešti laiškus ir kt.

Jaunųjų vyrų gaudymams pasmarkėjus, negalėdamas slėptis nuo nacių Kaune, 1943 metais įsirašė į statybos bendrovę "Rentinys", atsidūrė Austrijoje. Sovietams braunantis prie Vienos, pasitraukė į Šveicariją. Ciuricho universitete atnaujino studijas. Įsitraukė į studentų lietuvių veiklą: korp! Lituania sekretorius, akademinio "Šviesos" sambūrio steigėjas. Netekęs Balfo stipendijos, dirbo Ciuricho telefonų kompanijoje.

Su savo sesute Jėva, buvusia Vytauto Didžiojo universiteto bibliotekos tarnautoja, išvyko į Argentiną. Pakeliui, Paryžiuje, užmezgė ryšius su Lietuvių Rezistencine Santarve ir su kitomis lietuvių politinėmis grupėmis.

Buenos Aires mieste trejus metus dirbo elektros jėgainės mašinisto padėjėju. Atvykęs Kanadon, į Montrealį, sustojo savo pusbrolio šeimoj. Vedė išraiškos šokėją Janę Kvietytę, persikėlė į Torontą ir dirba vieno banko pagrindinės būstinės tarptautiniame departamente. Urbonai turi sūnų Saulių, kuris studijuoja Vancouverio universitete.

Šiais, 1981-aisiais, metais Giliaras Urbonas sulaukė savo dvigubo jubiliejaus: 25 metai banko tarnybos ir 60 metų savo amžiaus.

Kuri laiką jis veikė Edmundo Burke draugijoje, vieną kadenciją būdamas tos draugijos Toronto apylinkės valdybos vicepirmininku. Jis buvo Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio Toronte pirmininku.

Pastaruosius šešerius metus Giliaras Urbonas atidavė mėnraščio "Speak Up" leidimui, iš savo asmeniškų pajamų dengdamas leidimo deficitą.

Vliko seime. Prel. Jonas Balkūnas, Giliaras Urbonas, "Speak-Up" redaktorius.

Foto S. Dabkus

At a VLIK session, prelate Jonas Balkunas and "Speak-Up" editor, Giliaras Urbonas.

Tas audringas *curriculum vitae* kietai užgrūdino Lietuvos patriotą, kuris jaunuolio metuose buvo išblokštas sąlygų iš savo tėvynės. Patyręs sklandytojas, jis įpratęs plačiai apžvelgti žemę ir įvykius. Tokiu keliu jis veda savo leidžiamą ir redaguojamą mėnraštį...

— Esu karo stovyje su Sovietija, — sako Giliaras.

"Speak Up" yra akivaizdžiausias įrodymas, kad karo stovis remiamas ne šnekotomis, bet pasiaukojimu ir darbu.

PASIKALBĖJIMAS SU G. URBONU

— Redaktoriau, kaip gimė sumanymas organizuoti "Speak Up"? Kaip suburtas gausus ir brandus bendradarbių kolektyvas?

— Tai pastanga įnešti priešsovietinę akciją į milžinišką angliškai kalbančią visuomenę. Priešsovietiniai pareiškimai, sklindą etninėse visuomenėse, neretai nuščiūva, dingsta be pėdsako ir platesnio aidų. Angliškoji spauda, radijas ir TV tikrai retkarčiais pastebi ir pamini mūsų patriotinius prasiveržimus, o neretai juos nutyli, kartais, net gi, pasipiktina!

Nuo viešosios informacijos ir komentarų pareina demonstracijų reikšmė. Tai veikimo prasmės pagilinimas komunikacijos būdu. Tad kilo mintis: argi politinė išeivija negalėtų pati skelbti savo siekius ir rūpesčius, betarpiškai, be netikros anglosakškos malonės?

Išdėdėčiau savo samprotavimus dviem ukrainiečiam ir vienam lietuviui: gal leistinas laikraštis anglų kalba?

Nuomonės suskilo — ar pirma pasirinkti lėšų, ar lėšos atsirastų savaime, kada skaitytojas pamatys laikraštį? Pasiūliau pavadinimą "Speak Up". Su tuo sutiko. Vienas mūsų būrelis, ukrainietis, labiau už kitus nusimanęs spaudos darbą, suredagavo pirmąjį numerį, įrašė mane leidėju, o pats... pasitraukė dėl ligos! Tur būt, niekad nėra taip buvę: redaktorius pasitraukė iš darbo, pirmąjį numerį suredavęs.

Tokiu būdu man atiteko leidėjo pareigos, darbai ir rūpesčiai. Laimė — nerašau mašinėlė, būčiau dar labiau darbais apkrautas...

Skaitytojai, rašytojai ir lėšos atėjo iš už 2000 mylių, iš Vakarų Kanados (Britų Kolumbija ir Alberta). Tai buvo Social Credit Partijos nariai. Vėliau pradėjo dėtis Ontario bendraminčiai. Dirbu su pora ištikimiausių pagelbininkų, savaitgaliais, po darbo valandų banke.

Bendradarbiai atsirado savaime, patraukti "Speak Up" krypties, susipažinę su leidiniu. Juk Kanadoje nėra tokios linkmės spaudinio. Čia jiems glūdi vienintelė pro-

ga skelbti savo mintis. Esame nepriklausomi, ir kas mūsų barikados pusėje, mūsų kovos draugai. Bendradarbiai neakcentuoja savo specifinės ideologijos. Bendras priešas nebe kieme, bet ant mūsų durų slenksčio. Ambicijas tenka užmiršti, per savitarpę toleranciją siekti bendro tikslo.

Skųstis negaliu, laikraščio linkmė ir lygis pradarė jam daug kur duris. Žinoma, gerų įvertinimų neužtenka, reikia nuolatinės visokeriopos talkos, kad mėnraštis plistų.

— "Speak Up" bendradarbiai, sprendžiant iš jų pavardžių, didžia dalimi yra anglosaksai — kodėl beveik nėra pabaltiečių? Koks "Speak Up" santykis su etniniais spaudiniais? Kaip žiūri angliškoji spauda ir visuomenė?

— Viena San Diego TV stotis — "The Ann Watson Report" — redaktorės dėka paminėjo mus porą kartų. Pora lietuviškų programų JAV-bėse taip pat minėjo, nei parėmė. Kanadoje minėjo Edmontono radijo stotis. Trumpomis anotacijomis mini lietuvių spauda. Visi atsiliepimai labai palankūs.

Anglosaksų autorių vyravimas savaimingas. Mėnraštis turi tendencijų nepasidaryti etniniu leidiniu. Anglosaksai ima viršų — per juos viešame gyvenime daug galėjome ir pasiekti. Etniniai rašytojai, žinoma, labai pageidaujami.

Nekartą esu kalbėjęs su Baltų Federacijos caldybos nariais, kad jie paimtų "Speak Up" leisti, ar bent remtų. Tuo dar-

Viršuje — Vliko seime Toronte. — Dr. K. Bobelis, Vliko pirm., G. Urbonas, "Speak-Up" redaktorius. Foto S. Dabkus
Apacioje — Demonstracijoje už spaudos laisvę Toronte. — Iš kairės trečias (su baltu apsiaustu) "Speak Up" redaktorius G. Urbonas.

Top—At a VLIK session in Toronto, president Dr. K. Bobelis and "Speak-Up" editor G. Urbonas.

Foto St. Dabkaus

Bottom: A demonstration for freedom of the press in Toronto. G. Urbonas is third from left, in white coat.

Giliaras Urbonas su kun. dr. Pranu Gaida, "Tėviškės Žiburių" red.

Giliaras Urbonas with Rev. Dr. Pranas Gaida, editor of "Teviskės Ziburiai."

bu Federacija labiau paryškintų savo reikšmę. Iš Vliko, Alto ir LB jokios paramos nesulaukėme, nors mėnraščio padėtis jiems gerai žinoma. O vis juk kartojame, kad spausdintas žodis esąs stipresnis už ginklą...

Kada laisvės kova virsta proginiais pasirodymais, tai jau ženklas, kad kova vedama pro forma ir tampa savotiška pramoga. Mūsų santykiai su angliškąja bendrų siekių spauda JAV-bėse labai geri. Itin esu dėkingas "The National Educator" leidėjui ir redaktoriui Jame H. Townsend, Korėjos karo veteranui, kuris apdovanotas Sidabrine Žvaigžde. Jis priėmė mane kaip jaunesnįjį brolį ir davė svarbių patarimų. Šilti santykiai su Australijoje gyvenančiais bendrasiektiais: su "Baltic News" redaktoriu A. Taškūnu, su "International News Digest" redaktoriu ir leidėju J. P. Kedžiu. JAV-bėse palankus Arėjas Vitkauskas, kuris vadovauja "World-Wide News Bureau". Redaguodami leidinius anglų kalba šie vyrai atlieka likiminį mūsų laisvės bylos propagavimą plačiame pasaulyje.

"Speak Up" neišleidžia iš akių etninių mažumų problemų. Bet reikia atsiminti, kad laisvosios tautos priprato prie kitų nelaimingų tautų kančių. Mūsų skundai jų nepaveikia, dargi erzina. Laisvosios tautos lyg tvirtintų: "Palikite savo rūpesčius Europoje. Jūs gyvenate čia, tad sugyvenkite su šio krašto buitimi!" Užtat mums taip gyvybiškai svarbu įrodinėti, kad ir

čionykščio gyvenimo pastovumas yra tariamai pastovus. Kada jie, laisvosios tautos, pradės rūpintis savo nuosavu kailiu, tai bus naudos ir pavergtosioms tautoms. Juo giliau įsijungsime į gyvenamojo krašto politiką, juo daugiau pelnysime ir Lietuvai. "Speak Up" kursto anglosaksų visuomenę kreipti dėmesį į sovietų totalizmą ir imperializmą, demaskuojant to fenomeno prigimtį. Reikia skubėti — mes esame liudininkai. Kada išmirsime, jaunosioji karta beveik neparuošta sutikti pavojų.

— Jūsų skaitytojų laiškai rodo, kad esate visuose kontinentuose. Ar sekasi

prasilaužti į pavergtuosius kraštus? Kas jums šiuo metu labiausiai rūpi?

Šiuo metu 70% skaitytojų yra anglosaksų kilmės. Tai puiku! Informacija eina ten, kur jos labiausiai trūksta. 30% skaitytojų yra lietuviai, lenkai, ukrainiečiai, vokiečiai, rusai. Dabar atsiranda ir naujieji emigrantai, iš SSSR atvyksta žydai. Atskirais atvejais mėnraštį užsisako ir remia Australijos, Pietų Amerikos, Europos skaitytojai. Turime tikrų žinių, kad "Speak Up" skaitomas Lenkijoje. Nepatvirtintomis žiniomis, "Speak Up" skaitomas Leningrade.

VIRŠUJE — "Speak-Up" spaudos vakarėlio 28 d. Toronte. Iš kairės: G. Urbonas, A. Štromas ir dr. A. Pacevičius, vienas iš rengėjų.

APAČIOJE — Hamiltono "Aukuro" sektetas "Daina". Iš kairės: vadovė E. Kudabienė, A. Matulevicz, L. Stungevičienė, M. Kalvaitienė, T. Kalmatavičienė ir Langevienė; akomponavo D. Deksnytė-Powell.

TOP: At an evening reception for "Speak-Up" in Toronto, March 28. From left: G. Urbonas, A. Stromas, and one of the organizers, Dr. A. Pacevicius.

BOTTOM: The "Aukuras" sextet from Hamilton. From left: Director E. Kudabis, A. Matulevicz, L. Stungevicius, M. Kalvaitis, T. Kalmatavicius and Langalis, accompanist D. Deksnys-Powell.

"Speak Up" garsui daug patalkino "The Toronto Sun" redaktoriaus Peter Worthington platus, palankus straipsnis apie mūsų mėnraštį.

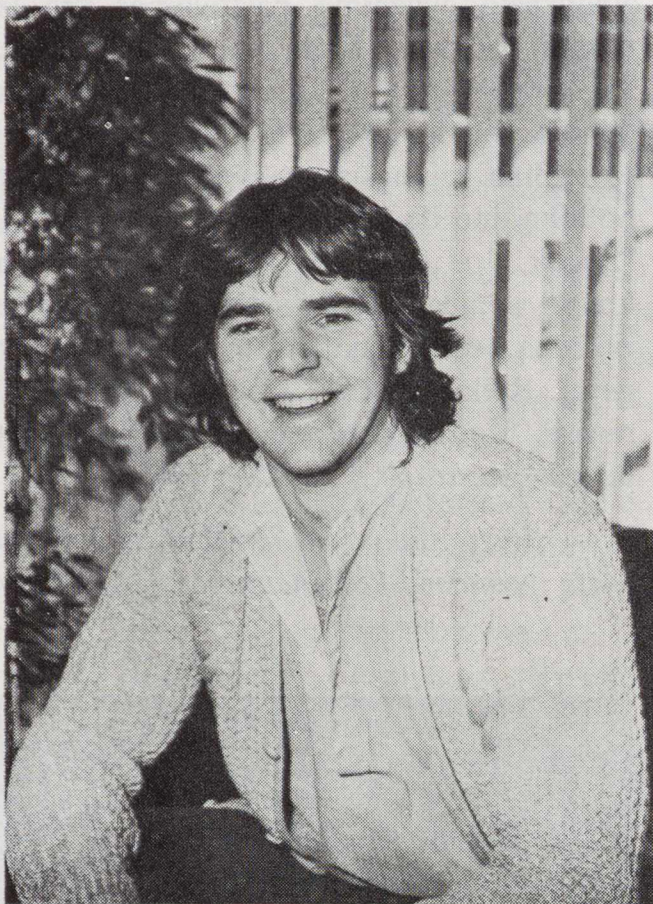
Esu labai dėkingas Kanados Lietuvių Fondui ir Toronto Lietuvių Namams, jiems priklausantiems vyrų ir moterų būreliams, kurie, kol kas, yra vienintelės lietuvių institucijos, nuoširdžiai parėmusios mūsų darbą. Esu dėkingas visiems, kas mėnraštį užsisako, kas remia jį.

Dabar mums labiausiai rūpi, kad visi mėnraščio leidimo darbai būtų sujungti po vienu stogu. Reikia turėti savo raštinę, kur susitelktų bendradarbiai. Dabar kompiuterizuojami prenumeratorių adresai, keičiamas siuntimo būdas. Lėšų sulaukę, pirkime naują rašomąją mašinėlę, o senąją skirsime į muziejų. Gerinsime popierių. Pirkime naują "typesetting" mašiną, kas sumažins spausdinimo išlaidas. Turint lėšų, galima pasamdyti vieną profesionalą. Tada atliktų daugiau laiko leidėjo pareigoms.

Esame dabar sukūrę prietiltį, bet geriniams vis reikia darbo, jėgų ir lėšų. Sulaukę visakeriopos talkos iš kitataučių, norime neabejoti savųjų institucijų ir paskirų asmenų talka ir parama. Ačiū už dėmesį.

— Redaktoriau, ačiū už suteiktą "Lietuvių Dienoms" pasikalbėjimą, už savo rūpesčių atskleidimą, už nuostabų entuziazmą, kuris pagimdė "Speak Up" idėją ir pavertė ją lietuviškam reikalui labai naudinga realybe. Prisimename Napoleono posakį: geras laikraštis svarbesnis už artillerijos pulką...

Pasikalbėjimą vedė Jurgis Gliuda

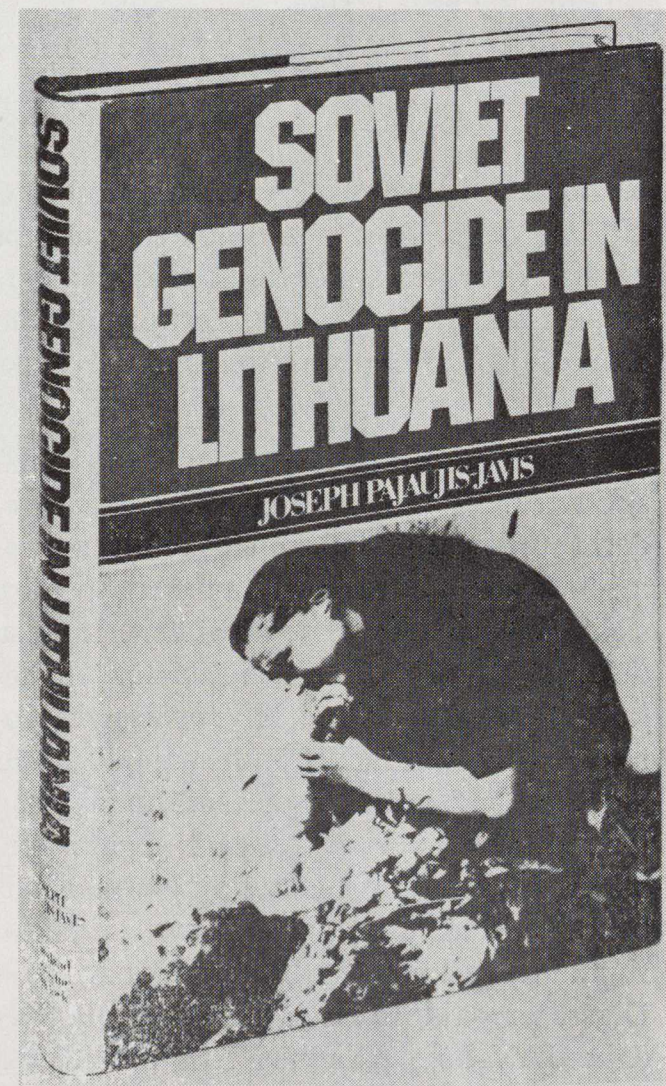
Atsisakius Mme M. Roch, 15 metų dirbusiai Montrealio Aušros Vartų parapijos vargonininke, klebonas T. J. Kubilius, SI pakvietė jauną ir gabų muziką Aleksandrą Stankevičių-Stanke vargonininkauti ir vesti chorą. A. Stankevičius yra gimęs Montrealyje 1957.VII.19. Muziką studijavo McGill un-te; specialybė: dirigavimas ir kompozicija. Jis, be Aušros Vartų, dar veda City Gingers chorą; komponuoja muziką filmams; nemažai yra paruošęs TV reklamoms dainų ir muzikos. Kalba angliškai, prancūziškai ir truputį lietuviškai. Ruošia populiariosios muzikos plokšteles. Montreal's "Ausros Vartai" parish has a new organist, Alexander Stankevicius-Stanke. Studied music and conducting at McGill University. He is also director of the City Gingers Choir and has composed songs and music for films and commercials.

Knyga apie genocidą Lietuvoje

...Tik ką išėjo iš spaudos knyga "Soviet Genocide in Lithuania", kurią parašė dr. J. Pajaujis-Javis, o jos išleidimą stambesne suma parėmė Tautos Fondas.

Išleido Manyland Books, Inc. 84-39 90th St., Woodhaven, N. Y. 11421. Kaina \$10.95. Aplaną piešė dail. Vl. Žilius.

Knyga turi 246 psl., yra gerai dokumentuota ir vaizdžiai parašyta. Pirmojoje dalyje aprašoma 1940-41 metų įvykiai: diplomatinės pinklės ir Lietuvos okupacija bei inkorporacija, toliau masiniai areštai, tardymai, kankinimai, pirmą masinę deportaciją birželio 14-21 dienomis ir politinių kalinių žudynės; toliau lietuvių tautos sukilimas ir nepriklausomybės atstatymas. Antroje dalyje rašoma apie 1944-54 m. įvykius: ginkluotas partizanų pasipriešinimas, naujos masinės deportacijos, žemės atėmimas ir kolūkių įsteigimas, išvežtųjų sunkus likimas koncentracijos stovyklose ir tremtyje. Ispūdingi yra gyvų išlikusiųjų pasakojimai. Knyga iliustruota; priede bibliografija ir dokumentų vertimai.

Šalia kitos medžiagos, knygoje yra atskiras skyrius apie Lietuvos kariuomenės tragišką likimą. Taip pat išsamus skyrius apie privalomo darbo stovyklų tinklą Sovietų Sąjungoje, jų istorinį išsiplėtimą, geografinį pasiskirstymą, ypatingas charakteristikas ir lietuvių tremtinių gyvenimo sąlygas žymesnėse stovyklose.

Knyga galima gauti Tautos Fonde: Lithuanian National Foundation, Inc. P. O. Box 21073, Woodhaven, N. Y. 11421 arba Manyland Books leidykloje ir pas knygų platintojus.

"Speak Up" vyr. redaktorius Giliaras Urbonas sveikina Pietų Afrikos žurnalistą ir "Behind the News" redaktorių Ivor Benson Toronte, š. m. vasario mėn.

"Speak-Up" editor G. Urbonas greets South African journalist and editor of "Behind the News," Ivor Benson in Toronto, February, 1981.

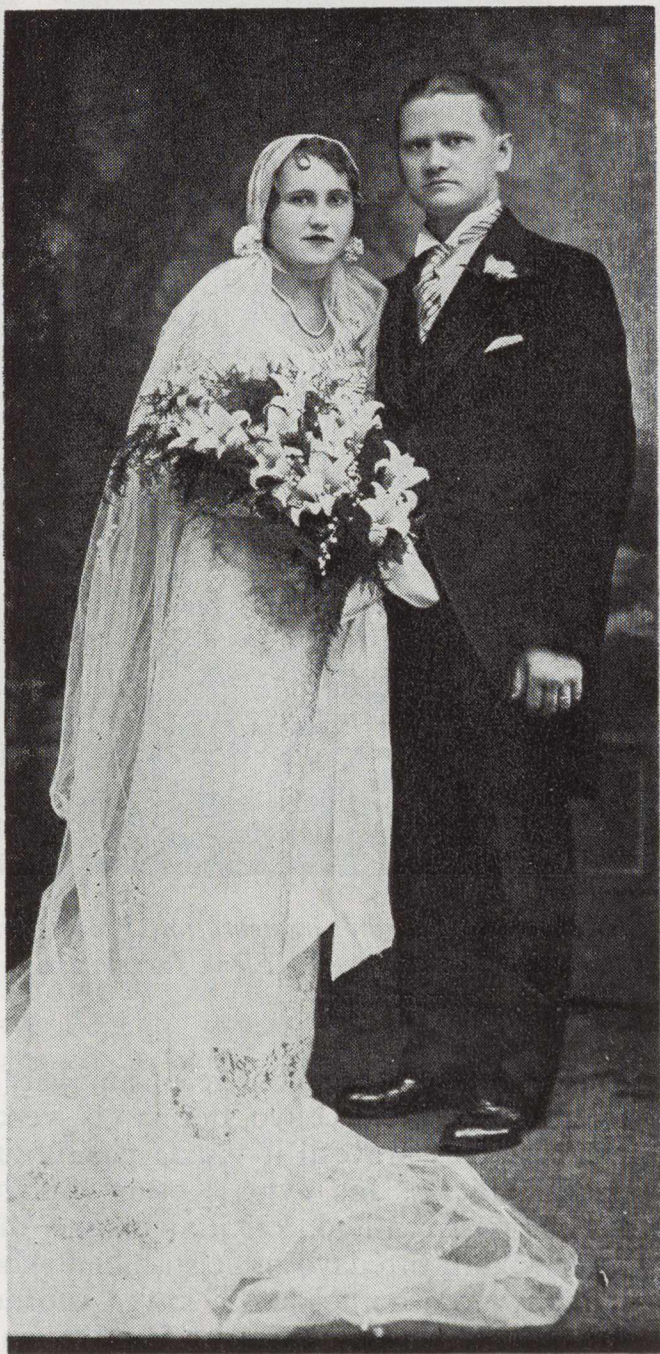
ELENA APOLONIJA JURGĖLIENĖ

Spalvingas Amerikos lietuvių gyvenimas ir veikla

Gimusi 1912 m. sausio 5 d. Brooklyn, N. Y., ji buvo vos dviejų metų, kai jos motina Antanina Banylytė Čepinskienė prieš pat I-ą Didįjį karą ją nusivežė į Lietuvą, nenujausdama, kad jos kūdikis Amerikon besugrįš tik po keturiolikos metų.

Mažosios Elytės tėvas, Mykolas Čepinskas, mokėsi Liepojos gimnazijoje, kur mokytajavo jo brolis Vincas, būsimasis Lietuvos Universiteto rektorius. Gimnazijos nebaigęs, Mykolas jūreivių išvyko pasaulio pamatyti, Amerikoje susipažino su jauna radviliškiete Banylyte, ir juodu susituokė.

Grįžus į Lietuvą (ji tikėjosi, kad ir Mykolas netrukus sugrįš Lietuvon), kartu su motina, jos tėvų, brolių ir seserų šeimoje, Eliutė pergyveno karą, vokiečių, paskiau rusų bolševikų ir bermontininkų okupacijas. Ji prisimindavo verkusi, kai barzdotas rusas karys, pasiilgęs savo šeimos, imdavo ją ant kelių... kai vokiečiai jai duodavo dovanų, atsivežtų iš Vokietijos... kai vienas iš trijų pas juos agyvendintų bermontininkų (kurie tarp savęs kalbėjosi rusiškai), moteris išpėjo neapkalbinėti, nes visi trys esą lietuviai nuo Kuršėnų...

Elenos Čepinskaitės ir Kosto Jurgėlos vestuvinė nuotrauka, 1952 m., Brooklyn, N.Y.

The newlyweds, Elena Čepinskas and Kostas Jurgela, Brooklyn, N.Y. 1952.

ELENA A. JURGĖLIENĖ "Amerikos Balso" lietuviškos tarnybos dešimtmečio minėjime Lietuvos Pasiuntinybėj Washington 1961.II.16.

Iš kairės į d.: Inž. P. J. Labanauskas, pirmosios programos pranešėjas; Juozas B. Laučka, pirmasis redaktorius; Elena Jurgėlaitė; Valst. sekretoriaus padėjėjas Europos reikalams Foy D. Kohler, 1951 m. International Broadcasting Division dir. Valst. Dep-te; Elena A. Jurgėlienė; Harold C. Vedeler, Valst. Dept. Rytų Europos sk. virš.; Barry Zorthian, A.B. programų vedėjas; Dr. Kostas R. Jurgėla, liet. tarnybos viršin., vyr. red.; plk. Kazys V. Grinius, redaktorius.

Pagaliau — Lietuva laisva, ir Elytė jau mokosi gimnazijoje. Jai padėdavo ir dažnai ją aplankydavo dėdė profesorius Vincas. (Dėdei Vincui esant ministerių kabinete, 1926 metais kabinetas buvo nuverstas).

Sulaukusi 16 metų, Elenutė nutarė grįžti pas tetą Amerikon. Dėdė Vincas ją išlydėjo tardamas: "Eliute, nepaisant, kas būtų, neprarask tikėjimo". (Jos vyras Kostas prisimena, kad, dirbdamas užsienio reikalų ministerijoje, Tautų Sąjungos ir Lenkijos departamente, jis 1923 m. turėjo skubiai asmeniškai įteikti keliolika kvietimų dalyvauti priešpiečiuose su pravažiuojančiu Tautų Sąjungos gen. sekretorium, jis nustebo, kai prof. Čepinskis jį nusivedė į savo mažitį kabinetą, kuriame ant sienos virš stalo kabojo kryžius su Atpirkėju — vienintelis jo matytas kryžius ministerių ir kitų įžymybių kabinetuose. Ministerijoje jam aiškino, kad socialdemokratas Vincas Čepinskis esąs krikščionis, nusistatęs prieš auksinius žiedus, hierarchijas ir purpurius drabužius).

Tėvo nesuradusi, Elenutė apsigyveno pas tetą Valeriją Andriuškienę. Ji dirbo siuvyklose, mokėsi anglų kalbos, vaidino ir solo dainavo Operetės chore, kuriam vadovavo komp. Ksaveras Strumskis, teatralas Pijus Bukšnaitis ir kiti. Savo draugės vestuvėse ji susipažino su Lietuvos Gen. Konsulato New Yorke sekretorium, teisės studentu Kostu Jurgėla, ir tuo būdu įsijungė į platesnę veiklą. Pasvyravusi, ji

The 10th anniversary of the Lithuanian Section of the Voice of America at the Lithuanian Legation in Washington, D.C., February 16, 1961. From left to right: Engineer Povilas J. Labanauskas, the first program's announcer; Juozas B. Laučka, the first editor; Elena Jurgela; Foy D. Kohler, assistant Secretary of State for European Affairs, director in 1951 of the International Broadcasting division; Mrs. E. Jurgela, director of programming for Voice of America; Dr. Kostas R. Jurgela, head of the Lithuanian Section and editor-in-chief; Col. Kazys V. Grinius, editor.

nutarė, kad panašiai kaip ir ji, Amerikoje gimęs, Lietuvoje brendęs, Kostas savo dvasia bus jai artimesnis negu bet kas. 1932 m. kun. Norbertas Pakalnis sutuokė ją su Kostu, kuriam, kaip diplomatiniam Lietuvos tarnautojui, dar reikėjo gauti užs. reikalų ministerio Dovo Zauniaus sutikimą.

Šeimyninį gyvenimą Elena pradėjo Kosto draugo, Štepo Dariaus, sumanyto transatlantinio skrydžio į Lietuvą pasiruošimų laiku, ir ji veikliai talkininkavo. Štepas turėjo jos sūnelio Algio krikšto tėvu būti, tačiau kartu su Stasiu Girėnu žuvo Lietuvos skrydyje...

Elena bematant įsijungė lietuvių kultūrinę veiklą su savo vyru ir jo artimu bičiuliu dr. Bladu Vencium (kurį dėdė Vincas vienam savo laiške pavadino geriausiu dantų gydytoju Lietuvoje). Ji darbavosi su lietuvių karo veteranais, apsijungusiais į Amerikos Lietuvių Legijoną, įstojo į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, drauge su Prane Lapiene kurdama naują kuopą. Padėjo Tautininkų Klubui ir Liet. Amerikiečių Tautinei Sąjungai bei savaitraščiui Amerikai. Ji buvo veikli ir atgaivintoje Baltic American Society, kuri kasmet su latviais ir estais ruošdavo koncertus, meno parodas ir gegužines (piknikus). Ji dalyvavo ir Pasaulinės Parodos atidaryme ir gyvai talkino ruošiant Lietuvos Dieną parodoje 1939 metais, kur susitelkė gal daugiau kaip šimtas tūkstančių lietuvių. Jos vyras, anuomet advokatas, buvo parado didysis maršalas, kai daugiau kaip šimtas

chorų su keliais orkestrais ir minios dalyvių skirtingais maršrutais per kelis vartus įžengė parodon, pasiekė parodos centrą ir iš ten plačiu keliu nužygiavo į dainų šventės programų aikštę. Kitais, 1940 metais, jos vyras pirmininkavo Pabaltijo Valstybių Dienos komitetui.

Karo metais — didysis Tautinės Sąjungos suvažiavimas Philadelphijoje 1940 m., pasiruošimai 1942 metų "New York at War" paradiui, kuriame Valst. Departamento ryšininkas buvo neleidęs nešti Lietuvos vėliavą. Tačiau uniformuoti karo veteranai supo tris vėliavininkus, ir Lietuvos vėliava buvo nešama daugiau kaip septynių pėdų ūgio jaunuolio Klimo pro kelių šimtų tūkstančių karių ir jūreivių (daug kur kariaus šaukiant lietuviškai) ir milijoninę minią, pro garbės tribūną, kurioje buvo Graikijos karalius, aukštieji JAV pareigūnai ir vėliavos nešti neleidęs Valst. D-to ryšininkas. Elena žygiavo su tautiniais drabužiais pasirėdžiusiomis lietuvaitėmis ir didele lietuvių minia. Po to — rinkliavos Raudonajam Kryžiui, karo bonų skleidimas ir tais lietuvių pinigais nupirktų karinių lėktuvų krikštytos.

Šakota N. Y. Lietuvių Tarybos (susidariusios iš "N. Y. at War" parodo draugijų komiteto) veikla, Balfo delegacijos ir rinkliavos, darbas moterų parodose lietuvių paviljonuose, Amerikos Lietuvių Tarybos kongresai Pittsburgu, Chicagoje, New York'e ir kitur. Taip pat prezidentinių rinkimų gubernatorių, senatorių ir kitų rinkimų kampanijos, Moterų Vienybės veikla.

Kai Elenos vyras sutiko vadovauti Lietuvių Amerikiečių Informacijos Centrai, jos veikla ir draugų ratelis prasitvėrė. Kai K. Jurgėla buvo Valst. Dep-to pakviestas vadovauti "Amerikos Balso" lietuviškai tarnybai ir gavo ALT sutikimą, Elenai irgi teko atsisakyti grynai politinės veiklos. Tačiau atsirado ir naujų bičiulių — tai iš D. P. stovyklų lietuviai.

Prieš keliantis į Washingtoną, glaudų jos bičiulių ratą sudarė Jadvyga ir Danielius Averkos, Pr. ir Jieva Bajorai, gen. konsulas Jonas ir Regina Budriai, Barbora Darlys, kun. dr. K. Gečys, plk. K. ir Gražina Griniai, Jonas Januškis, Henrikas ir S. Kačinskai, kan. dr. J. B. Končius, Marijona Kižytė, plk. Izid. Kraunaitis, kpt. Povilas Labanauskas, Juozas ir Iz. Laučkos, Vincė Jonuškaitė-Leskaitienė, dr. H. Lukaševičius, kun. J. Meškauskas, M. ir E. Milukai, P. ir Gen. Minkūnai, kun. N. Pakalnis, kpt. Z. Raulinaitis, Sidzikauskai, konsulas Anicetas ir J. Simučiai, dr. Ant. Starkus, kons. Vytautas ir Aldona Stašinskai, plk. Jonas ir Teod. Šlepečiai, dr. Aldona Šliūpaitė, dr. Ant. Trimakas, J. ir Val. Tysliavos, Antanas ir Joana Vaičiuliaičiai, kpt. Aleks. ir Irena Vakseliai, plk. Aloyzas ir Mar. Valiučiai ir daugelis kitų — įvairiausių įsitikinimų — lietuvių, latvių ir estų.

Washington'e Elena iš karto įsijungė į kun. Juozo Giedros, Luizos Jurkuvienės, Lado Jasiūno ir kt. sukurta Liet. Amerikiečių Draugiją ir bematant susibičiuliavo su Kajeckais, Bačkiais, Krivickais, Paramskais, Rutelioniais, Tautvilais, Platėriais ir kitais. Namie pas ją vėl viešėdavo

Prezidento Reagano inauguracijos iškilmėse: iš kairės — istorikas Kostas Jurgėla, Elena Jurgėlienė ir kpt. P. Labanauskas.

At President Reagan's inauguration. From left: Historian Kostas Jurgela, Elena Jurgela and Capt. P. Labanauskas.

"ALT ketvertukas" — Leonnrdas Šimutis, Antanas Olis, dr. Pijus Grigaitis ir Kosto klasės draugas Mikas Vaidyla, paskiau Chicagos Antanas ir Marija Rudžiai, JAV Senato kapelionas kun. dr. Frederick Bromn Harris, Valstybės sekretoriaus Rusk žmona ir dukra, kongresmano Wm. Murphy šeima ir daugelis sostinėje viešinių draugų iš visos Amerikos ir Kanados. Ir sostinėje ji buvo veikli Balfe ir Lietuvos Vyčiuose. Per eilę metų jos bute prieš Kalėdas posėdžiaudavo Vasario 16 komisijos, ir ji dalyvaudavo delegacijose Kongrese.

Nepaprastos energijos, gero sąmojaus ir tolerantiška Elena buvo derinantys veiksnys šventėms praveisti ir visada pasiruošusi padėti kitiems. Jos vyras Kostas rūpinosi dėl jos pasišventimo, kai jisai daugelį dienų ir vakarų turėdavo praleisti bibliotekose ir archyvuose beruošdamas knygą istorijos daktaratui, paskiau Lietuvos istorijai anglų kalba, vėliausiai knygai Lithuania — Outpost of Freedom ir kitiems leidiniams. Daugiau skausmo atnešė paskutiniai penkeri metai, kai ji sunkiai kentėjo kovodama su vėžio liga.

Nukelta į 11 psl.

VASARIO 16-TOJI —

nuovargis, bodėjimasis ar ryžtas?

Atkelta iš 4 psl.

lietuvis savo krašte neturi laisvės. Jo brolių kaulais nusėti neapbrėpti azijinio Sibiro plotai. Jo tėvynė yra paversta kalėjimu, iš kurio reikia bėgti, nes jame žudoma ir kūnas ir dvasia.

Neretai prašoma, o dažnai reikalaujama Lietuvai apsisprendimo teisės. Tačiau ji egzistuoja visoms valstybėms. Ji egzistuoja ir Lietuvai. Mums reikalauti jos nereikia, nes ji yra mūsų teisė. Mums tereikia reikalauti, kad pasaulis ją gerbtų ir vykdytų. Mes jos prašome ne kaip išmaldos, bet reikalaujame kaip nuosavybės, kuri barbarų pagrobta.

"Teisė gyventi laisvą ir nepriklausomą gyvenimą yra atkilusi iš prigimtinės teisės. Kiekvienas tos teisės pažeidimas yra tarptautinis nusikaltimas, pasmerktas iškilmingomis deklaracijomis ir sutartimis. Lietuvos okupacija yra netik nusikaltimas lietuvių tautai, bet kartu nusikaltimas prigimtinę teisę ir pasaulio sąžinei. Lietuvių pavergimas yra nusikaltimas kiekvienam lietuviui, kuris, kaip ir visa tauta, turi šventą teisę gyventi laisvą gyvenimą pagal Kūrėjo valią ir sąžinę". (LKDS Deklaracija, 1968 m. vasario 16 d.)

Apsisprendimo teisę liudija ir ją iš tikrųjų prašoka visa eilė tarptautinės teisės

ELENA JURGĖLIENĖ...

Atkelta iš 10 psl.

Nutarusi bent kartą dalyvauti JAV Prezidento inauguracijoje, š. m. sausio 20 d. ji dalyvavo Ronald Reagano inauguracijos iškilmėse — su šypsena, nepaisant skausmo. Vasario 2 d. ji nuvyko ligoninėn naujai operacijai, ir namo jau nebegrižo: Dievas ją pasišaukė kovo 3, ir — pro savo namus, pro jos augintas gėles, medelius, jos globotus paukštelius, voveraites, kates ir šunelį — kovo 6 dieną ji pravažiavo karste, atsisveikindama su viskuo, kas žemiška... Palaidota Dangaus Vartų kapų mauzoliejuje, su Popiežiaus Pijaus XII pašventintu rožiniu (kurį karo metais iš fronto Afrikoje į Romą atvykęs jos svainis, dr. kpt. Julius Jurgėla, vyro brolis, jai parvežė vykdamas pakeliui į skraidančią chirurgų mokyklą Colorado). Ji ilsisi, aprenpta prezidento inauguracijos iškilmių suknia.

Jos gerbėjai ir draugai užsakė keliasdešimt šventų Mišių, suaukojo 815 dol. Tautos Fondui, gausiai dalyvavo laidotuvėse. (Aukotojų tarpe buvo Respublikonų Partijos visos šalies vadovybė). Jautrią užuojautą parašė naujasis partijos pirm. Richard Richards ir Anna Chennault. Karstą nešė aviacijos kpt. Juozas Andriušis, dr. Domas Krivickas, Juozas B. Laučka, Vytas Rutelionis, Leonas Trilupaitis ir Antanas Vaičiulaitis.

Ji paliko gedule sūnų Algimantą ir dukrą Eleną Aldoną, anukus Algį ir Elytę, šimtametę tetą Valeriją Andriūšienę ir liudintį vyrą Kostą.

Elenos liūdi daugelis draugų, asmeninių priešų ji neturėjo. P. J. L.

normų, kurios jau netik kalba apie valios pareiškimą, bet normuoja ir įvairių valstybių tarpusavius santykius. Šios teisinės normos yra ir mūsų didžiausias ginklas kovoje už valstybės ir tautos teises.

Normatyvinė teisė išdėstyta eilėje dokumentų: Haagos konvencijoje, Briand-Kellog pakte, įvairiuose Tautų Sąjungos dokumentuose, Stimsono doktrinoje, Nuerembergo Teismo interpretacijose. Jie kalbėte kalba apie lietuvių tautos ir valstybės teisę į laisvą ir nepriklausomą gyvenimą. Jie taip pat liudija, kad Lietuvos valstybė ir šiandien egzistuoja, yra gyva, yra tarptautinės teisės subjektas, teisinė asmenybė, lygi kitoms valstybėms, tik jos suverenumo vykdymas yra laikinai sutrukdytas. Jie taip pat liudija, kad Sovietų Sąjunga yra sulaužiusi eilę tarptautinių principų, aktų ir konventų; yra tarptautinis nusikaltėlis, kuris bausmės išvengia tik jėgos pagelba.

Pagaliau Vasario 16-toji kiekvienam lietuviui yra, arba turėtų būti, labai asmeninis atsinaujinimas. Pasitikrinimas dėl ko dirbu, aukoju, kovu... Kai kuriuos faktorius šiandien čia užsiminėme: dirbame už laisvę ir nepriklausomybę, už demokratinę ateitį, už vaikų nesužalotas sielas, už grynąją lietuvių, už tiesą ir teisę. Dirbame, krutame, kad ir pagrindinės žmogaus laisvės būtų vykdomos Lietuvoje ir krašto ūkis klestėtų ir menai žydėtų. Tai aukšti ir labai kilnūs tikslai. Tik mano menkose pastangose dar figūruoja ir daug kuklesnis akstinas.

Kiekvieną kartą, kai vėliavų miške, kokios tarptautinės šventės proga, nematau Lietuvos trispalvės, aš iš naujo jaučiu skriaudą netik Lietuvai, bet ir sau. Kai skaitau Sadūnaitės laiškus, kur ji skaičiavo dienas, kada grįš iš Sibiro į Vilnių, kai matau uždarytas bažnyčias, išdraskytus vienišius, išgriautus pakelių kryžius, kai matau elgetą Vilniaus gatvėje — jaučiu skriaudą sau! Kai trys mažamečiai Pliuros vaikučiai prašo "drauga Brežnevą" "amnestuoti mūsų tėvelį Petra Pliura-Pliumpą, nuteistą 1973 m. 8 metams laisvės atėmimo už religinę literatūrą", jų visų kančia yra visos Lietuvos kančia. Ji yra ir mano kančia. Kai nuo lietuvių kaklų nulejami kryželiai, jų pažeminimas ir keikimas yra mano pažeminimas.

Vytautas Didysis viename pasitarime su ordinu Prūsus pavadino savo tėvoniją. Lietuva, visa Lietuva, yra mano tėvonija! Mūsų tėvonija! Aš kovu prieš rusiškąjį komunizmą, nes jis atėmė iš manęs ir mano vaikų mano palikimą. Iš manęs yra atimta teisė į mano tėvų žemę! Iš mano vaikų yra atimta teisė į jų tėvoniją! Atimta teisė į ateitį. Paneigta teisė į istoriją. Joks save gerbiąs žmogus negali prieš tai nekovoti.

Nuo mūsų priklausys, kokį kelią mes pasirinksim į asmeninę ir tautinę ateitį. Pasirinkimas nėra lengvas, nes pagunda ir savinaudos trauka didelė. Saugumas ir solumas nebūtinai ugdo aukos dvasią ir nuotaiką. Nežiūrint to, mūsų kelias turėtų būti aiškus. Brolių mirtį, tautos vergiją ir išeivijos nykumą gali atpirkti tik nemažėjanti kūrybinė įtampa, tik nenuilstantis

darbas, tik asmeninė auka. Daugiau niekas negali iš mūsų reikalauti. Mažiau mes negalime duoti ir vaikščioti pakelta galva.

Sukurkime kūrybingos, demokratinės Lietuvos viziją ir atskleiskime jos grožį jaunajai kartai. Pažinkim komunizmo grėsmę ir skelbkim visai aplinkai jo žalą, nepasiduodami jokioms jo vilionėms ar žabangoms. Nepalikime nė vieno akmens nepajudinto kovoje už Lietuvos laisvę. Nepasiduokime apatijai ir nusiminimui.

Mes nesame pirmieji, išvesti į išeivijos dykumas. Nei pirmieji, kurie po ilgos kelionės manome esą paklydę. Mozė kelionėse per dykumas rado savuosius paklydimo ir apsiuylimo palaužtus, nes pažadėtoji žemė dar buvo toli. Mūsų kelionė nėra lengva. Pavergtųjų brolių — daug sunkesnė. Tebūna mūsų žingsniai tvirti ir mūsų keliai tiesūs. Nebūkime tylinti lietuvių, ant kurios paminklo ateities kartos iškals: jie išėjo ir užmiršo kelią atgal. Jie neatsispyrė pagundai ir prarado laisvės ir ateities vėliavas!

Mūsų žygis nebaigtas. Kova nelaimėta. Tikslas nepasiektas. Dykumos neperžengtos. Kančios ir ilgesio taurė nepripildyta. Okupacinė naktis tamsi. Tamsiausia prieš aušrą.

Sugrius vergų imperijos ir melo karalystės. Susprogs kalėjimai ir koncentracijos stovyklos. Į pragaro gelmes nugramzdės Kremliaus mūrai ir žmonės-žvėrys. Tik deimantų šviesa žerės prie Baltijos krantų nemirštanti Tėvynė Lietuva!

Birutė Kemežaitė ieško leidėjo ar mecenatų savo poezijos knygai "Nebijok žaibų, nei vėtrų" išleisti. Eilėraščiai yra klaisikinio eiliavimo. Rinkinys tarp 125-130 pusl.

Rašyti: Birutė Kemežaitė, 7124 So. Mozart St., Chicago, Ill. 60629.

Didžiausias kailių pasirinkimas

pas vienintelį lietuvių kailininką Chicagoje

NORMANA BURŠTEINĄ

Tel. 263-5826 (įstaigos) ir 677-8489 (buto)

185 North Wabash Avenue 2nd Floor Chicago, Ill. 60601

TORONTO "GINTARAS"

Toronto jaunimo ansamblui "Gintaras" 1980-tieji metai buvo jubiliejiniai. Gegužės mėnesį ansamblis paminėjo savo vaikus 25-tį. Per tą eilę metų ansamblio meninis pajėgumas augo, tuo pačiu buvo apjungiami vis didesnis skaičius jaunuolių. Dabar ansamblis turi daugiau kaip šimtą narių, kurių dalis yra buvusių gintariečių atžalos.

Per tuos 25-rius metus "Gintaras" apkelio daug lietuviškų kolonijų, yra pasirodęs televizijoje, šokęs įvairiuose tarptautiniuose festivaliuose. Dalyvavo visose lietuvių šokių šventėse, šoko New Yorko ir Montrealio pasaulinėse parodose. Atstovavo Toronto miestui Pasaulinėj Olimpiadoj Montrealy. Savo jubiliejinis metus "Gintaras" apvainikavo rugpiūčio mėnesį, sėk-

mingai atstovodamas Kanadai Tarptautiniame Šokių Festivalyje Prancūzijoje: laimėjo II-trą vietą už šokius, o už elgseną ir draugiškumą pasidalino pirma vieta su Bulgarija, kuri laimėjo I-mą vietą už šokius. Lietuviams yra džiugu turėti tokį vietą, kuris taip gražiai reprezentuoja lietuvių ir su pasisekimu atstovauja Kanadai. Tai atsiekti reikėjo pasišventusių vadovų, kurie patrauktų jaunimą. Visiems ansamblio nariams teko daug darbo valandų įdėti ir prakaito išlieti. Linkėtina nepritrūkti susipratusių lietuviško jaunimo ir gerų vadovų. Kad su šokiu ir daina galėtume skelbti Lietuvos vardą plačiai laisvame pasaulyje.

Dabartiniai "Gintaro" ansamblio vadovai yra Rita ir Juozas Karasiejai, Giedrė Paulionienė, Ramona Grigaliūnaitė, Liucija Kaminskienė, I. Grabošaitė-Ross ir Gaida Visockytė. (L. M.)

MARGUČIO PENKIASDEŠIMT-METIS

ir Gustaičio tragikomedija

Viena iš stipriausių lietuviškųjų radijo valandėlių JAV-bėse yra Chicagoje savaitės dienų rytais (išskyrus savaitgalius) valandą laiko duodama "Margučio" programa. Gausi programos dalis skiriama kultūriniais dalykais. Beveik kasdien duodami turiningi pasikalbėjimai su mūsų menininkais, visuomenininkais ir kitais kuo nors pasižymėjusiais lietuviais; perteikiama gausi Chicagos parengimų dainos, muzikos ir kitokia programa. Margučio programos vedėjas Petras Petrutis parodo daug sumanumo ir išradingumo, palaiko ryšius su kitomis lietuvių radijo valandėlėmis, gaudamas iš jų svarbesnius programų įrašus. Gauna pasikalbėjimų juostelių net iš tolimesnių kraštų, o vykstant kokiems ypatingesniems įvykiams, nepasigaili padaryti net tolimesnių telefoninių pasikalbėjimų.

Margutį įsteigė muzikas Antanas Vanaigaitis, ir ši programa Chicagoje jau pradeda 50-tuosius metus. Tos sukakties atžymėjimas pradėtas balandžio 11 ir 12 d. Jaunimo Centre pastatant rašytojo Antano Gustaičio tragikomediją "Mėnulio užtemimas". Su šiuo veikalu Gustaitis publikai parodė, kad jis ne tik yra gausaus sąmojaus humoristas, bet ir puikus dramaturgas. Jo "Mėnulio užtemimas" turi stiprią intrigą, sceniškai vaizdus, turi filosofinių minčių, kai išryškina tradicinių pažiūrų susikryžavimą su jaunosios kartos hipiškais blūdijimais. Šalia gilesnės minties, autorius sugebėjo įvesti ir gausiai humoro, taip, kad veikalą žiūrovai sekė su dideliu dėmesiu. Tiesa, kai kurios vietos būtų kontraversinės gal kiek ir pikantiškos, bet užbaigoje laimėjimas skiriamas rimtesnėms idėjoms, moralines padaužas išvejanč.

Šiame pastatyme žiūrovus nustebino režisierius Darius Lapinskas. Jei jis anksčiau būdavo savo pastatymuose toksai neįprastai egzotiškas, tai dabar pasireiškė sau nauju stiliumi, panaudodamas kiekvieną galimybę veiksmu, kiekvieną prasmingesnę vietelę išryškindamas melodija. Jam pavyko sutelkti ir puikių aktorių grupę. Įšaldyta viengungį mergaičių kolegijos profesorių vaidavo Jonas Kelečius. Jis ne veltui yra gavęs geriausio aktoriaus premiją. Šiame pastatyme jis pasirodė to vertas. Jį santuokon suviliojusios studentės vaidmeny buvo Laima Rastenvtė-Lapinskienė. Ji reiškiasi ir profesionalų teatre. Ir šiame pastatyme švytėjo ne vien vaidybos, bet ir dainos bei šokio talentu. Trečias aktorius — Bernardas Prapuolenis, nesulaukusio pasisekimo kompozitoriaus vaidmeny, sudomino publiką kaip savo daina, taip ir savo žaisminga vaidyba. Nemažai pajvairinimo inėšė su savo baletu Violeta Karasaitė. Režisieriaus padėjėja buvo Rasa Kaminskaitė. Smuiko melodijomis palydėdamas šokėjų numerius, užpildžiusius pertraukų tarpus, publikai patiko jaunutis Lapinskų sūnus Aras. Ypatingai visus stebino aukštos meninio lygio dail. J. Kelečiaus dekoracijos.

Nukelta į 1° psl.

VIRŠUJE — "Gintaro" vyrai šoka Oželių St. Claude, Canada, koncerto metu.

APAČIOJE — Vittel, Canada, dovanų įteikimas po sėkmingo koncerto; Konservatorijos direktorius priima dovaną iš "Gintaro" vadovės R. Karasiejienės.

TOP: Male dancers of "Gintaras" dance "Oželis" [The Goat] at a festival in St. Claude, Canada.

BOTTOM: Vittel, Canada. After a successful concert, the director of the conservatory accepts a gift from "Gintaras" director R. Karasiejienė.

Iš pabaltiečių mokslininkų veiklos...

Pabaltijo ir skandinavų kraštų kultūriniai ryšiai

Bendros konferencijos

Pabaltiečiai mokslininkai Vakaruose šiuo metu siekia glaudesnių ryšių su skandinavų kraštų mokslininkais, rengdami bendras konferencijas, kuriose bus gvildeamos tuos kraštus liečiančios bendros problemos ir įvairūs kultūriniai sąlyčiai.

Baltistikos Institutas Stockholme š. m. birželio 5-8 dienomis ruošia konferenciją, kurioje bus keliamos meno problemos Pabaltijy ir svarstomi šių kraštų meno ryšiai su skandinavų kraštais.

AABS (Baltiškųjų studijų puoselėjimo draugija), kurios pirmininkė dabar yra dr. Marija Gimbutienė, savo 8-tąją konferenciją ruošia 1982 m. birželio 17-19 dienomis kartu su skandinavų studijų departamentu Minnesotos universitete, Minneapoly. Ten įvairiose mokslinėse sekcijose bus svarstomi ryšiai tarp Pabaltijo ir skandinavų kraštų, kuriuos sieja ne vien istorinė praeitis ir geografinė padėtis, bet ir tokie bendri klausimai, kaip dabartinės Baltijos jūros ekologinės problemos, priešistorinis gintaras, tautosaka, muzika, menas, literatūra ir kitokios kultūrinio sąlyčio sritys.

Aštuntosios konferencijos programos planavimą tvarko prof. S. Grava, Avery Hall, Columbia University, New York, N. Y. 10027.

VIRŠUJE — Remiremont, Canada, Festivalio metu oficialus atidarymas prie miesto rotušės, dalyvaujant įvairioms tautoms.

ŽEMAI — Ahun, Canada. Festivalio metu "Gintaras" žygiuoja.

TOP: Remiremont, Canada: the official opening of the festival at the city hall with participants of various nationalities.

BOTTOM: Ahun, Canada. The group "Gintaras" from Toronto marches by during the Festival.

Margučio penkiasdešimtmetis su Gustaičio tragikomedija

Atkelta iš 12 psl.

Nėra abejonės, kad meniniu atžvilgiu šis pastatymas buvo vienas iš pačių geriausių, kokie tik Chicagos lietuvių scenoje yra pasirodę. Margutis jau nuo seniau pasižymėjo aukšto lygio koncertų ir kitų programų rengimu. Turi Margutis ir naujų planų: 1981 m. rugsėjo 27 d. Jaunimo Centre, Chicagoje, rengia savo steigėjo Antano Vanagaičio kūrinių koncertą, o spalio 24 d. tose pat patalpose rengia sukaktuvinį pokylį.

Juozas Prunskis

L.K.V.S. Ramovės, Sydney skyriaus valdyba 1980-81 m. Sėdi iš kairės: Pr. Mikalauskas—vicepirm., A. Skirka—pirm., kun. P. Butkus, sk. kapelionas ir M. Zakaras—sekr. Stovi: V. Konreckas—kultūros ir parengimų vadovas, A. Vinevičius—revizijos kom. pirm. ir V. Račiūnas—išdininkas.

Foto J. Šarkausko

Officers for 1980-1981 of the Lithuanian Veterans' Association "Ramovė," Sydney section. Seated, from left: Pr. Mikalauskas, vice-president; Ant. Skirka, president; Rev. P. Butkus, Section Chaplain; M. Zakaras, secretary. Standing, from left: V. Konreckas, secretary for social and cultural affairs; A. Vinevicius, president of the Review Commission; Vyt. Račiūnas, secretary.

Iš pabaltiečių mokslininkų veiklos
Baltijos ekologinės problemos

Iki šiol AABS orientavosi daugiausia į humanitarinius mokslus. Bet pereinamais metais, 7-toj konferencijoje Georgetown Universitete, dalyvavo visa eilė mokslininkų ekologų, kurie svarstė aplinkos taršos problemas Pabaltijo srity. Dabar steigiamas specialus skyrius aplinkos ir gamtos turtų apsaugos problemoms tirti, ir jau sudarytas organizacinis komitetas, į kurį tarp kitų įeina J. B. Genys, S. Grava, L. Harmon, S. Saldukas. Lietuviai mokslininkai, kurie domisi šia mokslo sritimi, kviečiami rašyti šiuo adresu: Dr. J. B. Genys, Ap-

palachian Environmental Laboratory, Frostburg State College Campus, Gunter Hall, Frostburg, MD 21532.

Aštuntojo AABS konferencijoje kartu su skandinavų mokslininkais bus svarstomi tokie dalykai kaip Baltijos jūros natūralūs ekologiniai procesai, urbanistinė ir industrinė tarša, tarptautinės pastangos ją kontroliuoti ir t.t.

Per paskutinius dešimtį metų yra padaryta intensyvių studijų šioje srityje įvairiuose prie Baltijos jūros priekiniuose kraštuose. Yra nemaža informacijos šaltinių Vakaruose. Mokslininkai, kurie šiomis problemomis interesuojasi, kviečiami į šią AABS konferenciją įsijungti.

Stockholme š. m. birželio 1-5 dienomis įvyks 5-tas Tarptautinis aplinkos biogeochemijos simpoziumas, kuriame viena iš šių tikslųjų mokslų sesijų bus paskirta Baltijos jūros problemoms nagrinėti.

Šios žinios tilpo AABS aplinkrašty, kuris siuntinėjamas 800 draugijos narių. AABS laukia, kad daugiau lietuvių mokslininkų ir studentų stotų į šią bendrą pabaltiečių mokslo draugiją. Draugijos dabartinis naujas adresas yra šis: AABS Executive Director, 231 Miller Rd., Mahwah, N. J. 07430.

Nariams siuntinėjamas netik aplinkraštis, bet ir *Journal of Baltic Studies*. Universitetų studentai ir profesoriai prašomi patikrinti, ar jų bibliotekose yra minėtas žurnalas; jei ne, gal jie galėtų paraginti atsakingą bibliotekininką šį žurnalą užsakyti.

RECENZIJOS

ir NAUJŲ KNYGŲ APTARIMAI

Knyga apie žymiąsias lietuves moteris

Pasirodė nauja knyga, informacinio-biografinio pobūdžio, parašyta žinomos autorės — moters, Janinos Narūnės; knyga apie žymias lietuves moteris; net ir leidėja — žymi Amerikos lietuvaitė — dr. Zuzana Šalnienė (Shalna).

Kiekviena pasirodžiusi ant knygų platinimo stalo nauja knyga džiugina — reikia ją pirkti, skaityti, vertinti, paminti.

Pirmiausia — apie knygos išorę: juodabalta viršelio margume (tartum lietuviškas audinys) paimta iš dailininkų Tamošaičių kūrybos motyvų ir šiai knygai visiškai tinka. Geras popierius, rūpestingai atliktas spaudos darbas, tik nuotraukų knygoje išdėstymas galėtų būti geresnis — jaučiasi stoka knygos apipavidalintojo-dailininko rankos ir akies; jaučiasi, kad dail. Tamošaitis buvo paprašytas tik viršelio, o ne meninės visos knygos priežiūros.

Šiaip knygą malonu paimti į rankas ir lengvai skaitoma. J. Narūnės (daugiausia vaikų knygelių autorės) lakus stilius patraukia skaitytoją ir pririša prie knygos.

Kodėl "pirmūnės"? Aprašomos tik moterys, stujavusios daugiausia užsieniuose (Šveicarijoje, Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje) mūsų nepriklausomos valstybės aušroje. Tai yra pirmosios,ėjusios aukštuosius mokslus. (Tiesa, paminėtos ir kelios Lietuvos universiteto buvusios studentės, taip pat kelios nusipelnusios moterys.) Visa tai — gerai. Bet kodėl "pirmūnės"? Žodynas tą žodį taip aiškina: pirmūnas — kas pirmąja, pralenkia darbe kitus. "Pirmūnų-ių" dabar pilna ok. Lietuvoje. Narūnės moterys ne tos "pirmūnės".

Į knygos turinį autorės sutraukta labai daug vertingų žinių apie Lietuvos išsimokslinusias moteris, sukaupta daug vertingų, retai matomų nuotraukų. Biografinės atskirų akademikų moterų žinios labai įdomios, bet jos pateiktos neproporcingai, ir kyla abejonių, ar visur tiksliai. Pirmiausia — kas yra akademikė, intelektualė, išsimokslinusi moteris? J. Narūnės tokių su-

Viršuje —
Vasario 16-tos minėjimas Clevelande. Susitikimas su svečiais — iš kairės: Šatkus, J. Ashbrook, R. Kudukis; II-je eilėje: Antanas, Vytautas ir Birutė Smetonos.

Apačioje —
Į Vasario 16-tos minėjimą Clevelande atsilankė miesto meras George Vainovich, kurį pasitiko kun. G. Kijauskas. Giliau matyti kogrsn. J. Ashbrook.

February 16th Independence Day commemoration in Cleveland. From left: Satkus, J. Ashbrook, R. Kudukis. Second row: Antanas Vytautas and Birute Smetonas.

The February 16th Independence Day ceremonies were attended by Mayor George Vainovich, seen here speaking to Rev. G. Kijauskas. Congressman J. Ashbrook is seen in the background.

Foto V. Bacevičius

Nelė Mazalaitė Gabienė

Tustuma

Pamatai, kartais, pas gerus žmonės laikraštį iš Tenai, kurį gali pavadinti kurčių-nebylių vertėju į dar vartojamą čia mūsų gimtą kalbą. Kaip drąsiai, kaip atlapota širdim mokytis ir mokytiesni pasisako, kiek jie mato nuostabaus puikaus gyvenimo tenai. Ir kai jie grįžta, reikia manyti, kad tėvai ir artimieji su pasididžiavimu laukia, kad bus sušaukta plati apylinkės lietuvija pasiklausyti ir įtikėti: nes Jų Vaikai nemeluoja. Tyla.

Ir skaitai skaisčių jaunų širdelių, čia jaunimėlio laikraščių skyriuose, kaip jie lankėsi su tėveliais Lietuvoje — ir kaip ten gražu.

Kaip

Ar mokėjo, ar atsiminė, ar norėjo — mieli tėveliai ne tik atsitiktinai, ne retkarčiais — atskleisti sielą prieš savo vaikus, kad tie tikrai matytų, kad pajustų, kas yra Tėviškė — vistiek, ar dvaras, ar nedidelė sodyba, ar savanorio kraujo atpildas —

minėta nemažai. Bet ji mini ir daugelį teatro bei dainos menininkų, iš kurių gal nemažai ir buvo su aukštuoju, akademiniu-universitetiniu išsilavinimu, bet knygoje yra ir tokių vardų, kurios buvo geros aktorės, gražaus balso dainininkės, bet apie jų akademinius laipsnius nežinome.

Pasitaiko ir netikslų informacijų. Pvz.: "Bronė Šėmytė-Biržiškienė mirė Vokietijoje, nepasiekusi Amerikos". O iš tikro Biržiškienė pasiekė Ameriką, mirė Los Angeles, Calif.

Apie S. Nerį rašoma, kad ji "perėjo į Trečiąjį Frontą", Bendradarbiavo komunistų spaudoje, pasirašydama M. Giraitės slapyvardžiu", o gale sakoma "Nėra žinoma, ar poetė laisvu noru, ar prievarta tapo komuniste". Tokia "abejonė" informacijai vardynė lyg ir netikta, nes ji nieko nepasako; o apie Nerio perėjimą ir tapimą komuniste jau yra tiek ir tiek literatūros.

Šiaip knyga įdomi, vertinga, — kaip šaltinis, gelbstintis mūsų kultūros istorijai. Tik jau kaina — nežmoniška: 200 puslapių — 12 dolerių. Ar norima, kad tiražas gulėtų spaustuvės lentynose, ar paskutiniuosius knygų pirkėjus-entuziastus apipiešti? A. R.

Janina Narūnė, PIRMŪNĖS AKADEMIKĖS. Išleido dr. Z. Šalnienė, spaudė "Draugas", 1980. Viršelio aplankas A. A. Tamošaitis. 200 psl. Gaunama pas knygų platintojus ir LD leidykloje.

naujakurio ūkelis. Ir kaip atrodė tas viskas, kaip augo ir gyveno. Tėviškė yra gyvas daiktas. Jeigu tėvai iš tėvų būtų nešę tą olimpinę Ugnį vaikams tęsti — tie, kurie nuvažiuoja ar yra nuvežami dabar, jauni, jie žinotų, kas yra Gražu ir kas yra jiems rodoma.

Bet kodėl šiandien, kodėl dabar, kodėl netyčia pamačius "kaip ten gražu" — mane apima naujas siaubas, kitokesnis, — juk žinau, ir tikrai, kad žmonės yra išvežti, kad sodyba sunaikinta — todėl, sakau, ne tik jausmas ir širdis ir žinojimas, tik paprastas akto supratimas, taria:

— Ar nepažįsti? Tėviškė yra daugiau negu griuvėsiai? Tai ne tas, kad pradžioje lėčiau leido trobas palikti tuščias, kad stogai prakiurtų ir neužlopomai imtų irti šonai, kad tvirtos stoginės susmunka vietoje, kad vienintelė akis seka, kad kas nepanaudotų geresnės lentos palaikyti savo trobesiui — tai tyčia žudo jas, neleidami užrišti žaizdų, kad nekraujuotų...

Taip reikia (aiškina), kad praplėstų kolchozų — visos liaudies nuosavybę — aš nenoriu nė girdėti vardo tos baudžiavos, dabartinio vardo, kur kenčia mūsų aplinkos žmonės. Ir ar jų beyra dar tenai? Kaip jie padarė su mūsų gojeliais ir keistai išiveržusiais į pievas miškeliais, kai tik atvažiavęs pats, ar svečias, be prievartos, be laikraščio sušukdavo: KAIP GRAŽU!

Ir iš naujo mano širdyje žūsta tvoros, kurios kaip ištikimi kariai saugojo sodybą, kaip troškulių miršta sodas, mano aukštieji klevai kieme, senoji saldinė obelis. Tie trys kiemai — tas keistas kaimas, vienkiamiai — vienintelis toksai mūsų valsčiuje — ar kaminai, kaip aukurai, sukrito patys, ar buvo nuversti? O mano šventasis kadugiu miškelis, o žardienos lieknosios epušės — jūs degat kaip neužgesinamas laužas mano širdyje.

Ir berželiai, baltieji, jie saugojo griovius, o pagrioviuose žeminėlės turėjo savo sodybas.

Kaip buvo, kad nuolatos grįžtu į savo sielvarto vietą — kur sėdėčiau ant suolo, galėjau paliesti kiekvieną daiktą ir pašaukti vardu, ir savo ašaromis, kaip smilgų, kaip virpuliukų šluotele, galėjau nušluostyti praeitį ir susemti į savo delnus ir nusinešti su savim.

Ir ŽINAU — nėra nieko: nė pamatų akmenų, nė žymės, kur buvo slenksčiai — gali šaukti per visą žemę, jei norėtum, prikristi prie žolės — nėra, jei trokštum atremti pavargusius pečius — nėra žaliuojančio medžio, nėra nė stuobrio!

Ir laukinus palieka neišgriautą palapinę, kad bočių vėlės, kad vaiduokliai turėtų

kur sustoti, bet maskoliai nepaliko, bet maskolių savanoriai — ne.

Daugiau negu padegėlio buvusi vietovė sunaikinta, mažesnė negu niekas — tustuma. Tarsi žvaigždynų pragarmė įtraukė į save.

Keliaukite, važiuokite, prašykite, kad leistų jūsų vaikams parodyti jūsų Tėviškes.

Neraudok, sakau, sau, jeigu jie išdrįsta pakelti ranką sunaikinti Viešpaties Namus — kaipgi paliks žmogaus.

Neliūdėk, juk tiki prisikėlimą.

LD POEZIJOS LEIDINIAI:

Elena Tumienė, **Karaliai ir šventieji**. 80 p. Viršelės Ados Korsakaitės. Kaina \$3.00

D. Sadūnaitė, **Kai tu arti manęs**. 38 psl. Kaina \$1.00

Nerima Narutė, **Relikvijos**. 71 psl. Kaina \$2.00

Alfonsas Gričius, **Pažadinti sfinksai**. Bile-raščiai. Egzotiški Australijos peizažai. 47 p. Kaina (papiginta) \$1.00

Grażina Tulauskaitė, **Vakare banga**. Bile-raščiai. 127 psl. Kaina \$2.00

Pridėkite persiuntimui 50 cnt.

ACADEME

EXECUTIVE SERVICES

1725 K Street, N.W.
Suite 314

Washington, D.C. 20006

(202) 887-0190

International Exec. Services

Cable Address.: Intexser

EVA. M. MIGONIS
EXECUTIVE PRESIDENT

ENGLISH SECTION

THE RADIO WAR

The Honorable Edward J. Derwinski,
Member of Congress
Republican, 4th District, Illinois

First elected to the House in November, 1958, Congressman Ed Derwinski has served continuously since that time. He has been a member of the House Committee on International Relations since 1963, and serves on the Subcommittee on International organizations. Congressman Derwinski is the U.S. Congressional Representative on the Council of the Interparliamentary Union, an international body comprised of legislators from 75 countries which have parliaments or their equivalent. He has been a member of the U.S. Congressional delegation to the I.P.U. since 1959, and was the U.S. Chairman in 1971-72. He was appointed as a delegate with the rank of Ambassador to the United Nations for the 1971 U.N. General Assembly session. Ed Derwinski is an acknowledged leader in Congress on international organizations and foreign policy and is regularly consulted by the President and the Secretary of State.

Unbeknown to most Americans, we are involved in an international radio war. It is a struggle of the truth of a free society against totalitarian propaganda broadcast on the international airways.

A large part of the threat posed to the U.S. by the increasing power and contentiousness of the Soviet Union lies in the area of political and propaganda activity. Mass communication is used by the Soviets to indoctrinate, mislead and confuse people throughout the world; the influence and strategic position of the U.S. are weakened in the process.

In addition, 330 million persons are subjected to communist regimes in Eastern Europe and the USSR, innocent victims of a rigid system of information control. The totalitarian governments of these countries methodically seal off at their borders all but "licensed" communication to deny their people access to unofficial sources of fact and opinion. International broadcasting, therefore, is a major vehicle to reach the captive people of the USSR and the satellite nations of Eastern Europe.

Unfortunately, in the past few years, the effectiveness of U.S. broadcasting to the Soviet Union and Eastern Europe has been systematically reduced, primarily due to inadequate budgets. The Soviets have achieved great success in rendering many American broadcasts into their own territory inaudible, or nearly so, through a determined jamming effort. The CIA estimates that the Soviet Union spends \$300 million a year on jamming, four times what the US spends on the programming itself. The truth as broadcast by the U.S. has become less audible and less competitive with Soviet lies. In this battle of truth against falsehood, we risk defeat largely due to our own ineffectiveness.

U.S. Government international broadcasting is conducted by the Voice of America (VOA), part of the International Communications Agency (ICA), and Radio Free Europe (RFE) to Eastern Europe, and Radio Liberty (RL) to the Soviet Union, supervised by the Board for International Broadcasting (BIB). VOA disseminates U.S. and world news internationally, including to the Soviet bloc, whereas RFE and RL are in effect surrogate internal news services. They serve as free versions of national news services of the countries concerned. The Lithuanian, Latvian, Estonian, Polish or Ukrainian language service of these radios, for example, operates as if it were the unfettered radio news bureau in the country where that language is used.

Maintenance of viable radio transmissions, however, requires a large number of qualified language specialists, engineers, technicians, cultural reporters, editors and news contacts. Yet RFE/RL has been forced to reduce its staff by almost 40 percent in the past seven years at the same time its basic broadcasting commi-

ment of 1000 hours a week remain unchanged. Funding for the radios has never matched their most basic needs. During Fiscal Year 1980, for example, RFE/RL was forced to borrow DM 6 million from the West Germans for current expenses. The number and strength of our transmitters are inadequate, but instead of expanding and improving our overseas broadcasting, we have permitted it to decline.

VOA transmitters, and even more so, those of RFE/RL, are considerably overloaded. Almost every new programming demand requires a corresponding reduction in present programming. Moreover, new programming beamed to Afghanistan cannot be heard in most of that country because VOA transmitters are not located where they can reach beyond its western border areas. We should not eliminate audible broadcasts to Iran to create the illusion that we are making the effort to broadcast to Afghanistan.

Furthermore, communist jamming creates serious problems. The standards of reception for RFE/RL transmitters, as defined by the President's Report of 1977, are set at 2.5 millivolts per meter on four frequencies (in a jammed environment). In practice, existing transmitters broadcasting to East Europe provide the minimum signal strength only at the center of their service areas, much of their effectiveness being lost to listeners on the periphery of the signal range. Moreover, audience level in the entire USSR remains a mere 4 percent or 5.5 percent of the population west of the Ural Mountains.

The Administration, in its report to Congress on March 22, 1977, set forth technical standards providing for an eight-fold increase of transmitter resources when a radio signal is jammed. RL has never been able to meet this standard, nor can VOA, anytime that the Soviets resort to jamming of its broadcasts. Unfortunately, the 23 RFE/RL transmitters that the Congress authorized in 1976 will not make up even half the transmitter shortage.

U.S. shortcomings in the radio war must be contrasted to consistent expansion of Soviet radio, now the most extensive and expensive broadcasting arm in the world. It is part of an estimated \$3½ billion a year Soviet foreign propaganda offensive. The Soviets have not forgotten Lenin's words: "Ideas are more fatal than guns."

Soviet radios are on the air for more than 2,000 hours a week in 82 languages over 285 shortwave transmitters. They are particularly active in the Third World, spreading anti-American propaganda, contributing to turmoil and promoting violence. For example, in Iran, the USSR has been beaming inflammatory programs since 1959, doubling its hours on the air after the fall of the Shah.

(To Be Continued)

U.S. UNDERSCORES LITHUANIA'S RIGHT TO SELF-DETERMINATION

Excerpts from the Opening Speech by
the Honorable Griffin B. Bell, Chairman
of the U.S. Delegation to the
Madrid CSCE Meeting

... The Helsinki Final Act demands respect for the sovereign equality of all nations. This principle was a touchstone of our early history as a nation, for we had to fight to establish and then to maintain our sovereignty and national identity.

... The Final Act proclaims the principle of self-determination of peoples, a principle which is basic to our American Revolution. Indeed, it was fitting that a visionary American President, Woodrow Wilson, should have championed that principle following World War I and that his efforts should have aided that principle following World War I and that his efforts should have aided the emergence of several of the nations represented at this Conference. And it is fitting that today my country should be in the forefront of those calling for self-determination where it is ignored or denied.

... In 1976 eleven men and women, citizens of the Soviet Union and long-time activists in the Soviet human rights movement, formed the Moscow Helsinki Watch Group to monitor the implementation of human rights commitments under Principle VII of the Final Act and under Soviet Law. Similar groups appeared in the Ukraine, Lithuania, Georgia and Armenia. The reaction of the Soviet uals who have belonged to the Soviet Helsinki Watch Groups, 24 have been tried authorities was to subject these brave people to brutal repression. Of the 71 individual and found guilty, and 19 of them are currently serving a total of 156 years in forced-labor camps and exile. Eleven more have been placed under investigative arrest. Nine others were already serving previous sentences when they joined the Helsinki Watch. Seven have emigrated, two were stripped of their citizenship while traveling abroad, one was exchanged for a Soviet spy, and one has died.

... In Ukraine and Lithuania, Mykola Rudenko and Viktoras Petkus were also sentenced to long prison terms because they sought fulfillment of Final Act commitments. All those who are free have the inescapable duty to speak out on their behalf and on behalf of the many others.

Excerpts from "Respect for Human Rights
and Fundamental Freedoms" by
R. Spencer Oliver

... The Chairman of our delegation has already referred to the tragic and unjustified imprisonment of Yuri Orlov, Viktoras Petkus, and Mikola Rudenko. There are others, not so well known, who are currently serving long prison terms, including ... Lithuanian Helsinki Group member, Vytautas Skuodis, a geologist and a fighter for Catholic rights, who was born in the United States and is currently imprisoned in Vilnius.

These are not merely names on a list of people who have been imprisoned for their beliefs and for seeking to exercise fundamental human freedoms. They are human beings—and there are many others like them—whose government made certain solemn promises at Helsinki five years ago, promises to respect human rights and fundamental freedoms ...

... I would be remiss if I did not mention the alarming increase in the Soviet Union of arrests of Baptists, Pentecostals and Adventists for practicing their faith, or the plight of Catholics in Lithuania and Byelorussia who have been restricted in their religious lives ...

... Millions of Catholics in Lithuania have also been restricted in their religious life. In 1979, 520 Catholic clergymen and two bishops who were exiled by the state from their dioceses, declared they would not obey the state-imposed restrictions on their church since such provisions violated the separation of church and state, proclaimed in the new Soviet constitution. For protesting violations of the Helsinki Act, many Lithuanian Catholics have been sentenced to severe terms of imprisonment, including Petras Plumpa and Vladas Lapienis. Even as we now meet, Lithuanians who have been involved in the publication of the "Chronicle of the Lithuanian Catholic Church" are awaiting trial.

Helsinki Final Act Promises Broken

Mr. Chairman, a point which must be made and understood if this Helsinki Final Act is to mean anything, is that nations must keep their promises to one another in order that true and lasting peace and cooperation can ultimately be achieved. Principle VII is as important to that achievement as every other Principle, every other provision of the Helsinki Final Act. It cannot be ignored, glossed over or forgotten.

Excerpts from Statement On "Principle Eight" by Warren Zimmerman

... I would not be true to 40 years of bipartisan and principles of United States policy if I did not mention one special case. The United States does not recognize the illegal incorporation, by force of arms, of the states of Latvia, Lithuania, and Estonia by the Soviet Union. This act is clearly inconsistent with Principle Eight. I would also recall the statement in Principle IV that no occupation or acquisition of territory in contravention of international law will be recognized as legal. And I would reiterate my government's consistent interpretation that this provision is applicable to the Baltic States.

Lithuanian Government Official Recalls Soviet Hoax

Mr. Chairman, in this critical period in our history, we cannot leave this subject without referring to an eloquent passage from the letter of a government official which has burned itself indelibly into our annals:

"As is already known ... the Union of the Soviet Socialist Republics presented an ultimatum to my government under flimsy and unjustified pretexts ... On the following day the Russian Red Army, after having attacked (our) frontier guards, crossed (our) border and occupied all of (our country) ... A puppet government was forced upon us by a high Soviet official sent from Moscow for this purpose, and the entire administration was put under the control of the government of the Soviet Socialist Republics."

These were the words of a Lithuanian diplomat describing the Soviet invasions of his country in June 1940.

Daily Reminders of the Wrong Done Decades Ago

We are realists, of course. We know that there is little that can be done to right a wrong committed four decades ago. But let us remember also that the passage of time will not make that wrong right. Time does not make right, any more than might makes right.

... In the Baltic states, those who defend ethnic and national rights are subjected to conditions at least as bad as, and possibly worse than, conditions in other areas. The Lithuanian Catholic church is under particularly heavy pressure. There appears to be a systematic resettlement of a greater percentage of Russians relative to the native Estonian, Latvian and Lithuanian populations. As noted in previous statements, many prominent Baltic activists are in prison for their political convictions.

Imprisonment or psychiatric detention has been the fate of many of the 45 Baltic citizens who signed a petition on August 23, 1979, the 40th anniversary of the Molotov-Ribbentrop Pact which led to the Soviet occupation of the Baltic states. In that petition they recalled that the Soviet government in the 1920's had recognized the sovereignty of the three states. And they asked that the infamous pact through which that sovereignty was overthrown by published and declared null and void by the Soviet government.

Angry Soviet Reaction to Raising of Baltic Question

The Soviet delegate, Yuri Ribakov, reacted to Mr. Zimmerman's speech with an unusual vehemence. Waving his arms and pounding the podium, he accused the United States of interfering in "Soviet internal affairs." He lashed out against what he called "racism and political imprisonment" in the United States. Ribakov called the American speech an "unpardonable and unacceptable attempt to split the peoples of the Soviet Union." He said it was like saying Alaska and Texas were not legally part of the United States.

In his reply, Warren Zimmerman said that if the Soviets had not occupied Lithuania, Latvia and Estonia 40 years ago, delegates representing 38 states, and not 35 as today, would be sitting at the conference table. He reminded the Soviet delegate that even the smallest of the three Baltic states was still larger than eight of the states represented in Madrid today. Commenting on Mr. Ribakov's allegations concerning Alaska, the American delegates recalled that Alaska joined the United States as a result of a public and free referendum. He asked Mr. Ribakov if the Soviets are willing to grant the people of Lithuania, Latvia, and Estonia the right of a free vote?

An Honorable Death

by
JURGIS
GLIAUDA

Trees, huge trees towered on either side of our little, dead-end street. Behind those trees, the little homes seemed huts of dwarves. The extent of the diminutive cul de sac gave the impression of a pathway of trees for giants; it did not resemble a monotonous file of buildings.

Under the branches of the trees, which diverged from their trunks at the level of the roofs as the trees caressed one another, cool, moist shadows lay.

The treetops swayed aloft, under the heavens, while the roots—sinewy, gigantic snakes—writhed under the sections of the sidewalks. The roots bulged the walks, and the trees seemed to be straining upwards, striving to detach themselves from the earth.

Graceful, elegant squirrels inhabited the trees, and their existence was charming and gay, replete with soaring leaps and frolic.

While we breathed the cool, shaded air, the slight little creatures could with a few leaps reach the summits, spacious and fresh. When the squirrels descended to walks and proudly sprang about the faded, sickly grass withering in the gloom, they brought us visions of the sun, of limitless horizons.

We loved these lightfooted little animals. We communed cheerfully with them as we waited for our bus at the intersection of our little street with the arterial bus line. The squirrels approached humans, arching the bows of their luxuriant brownish-gray tails and regarding people with their brown eyes, like brown glass beads.

We loved the squirrels, and cordially grinned when they, as if thoughtfully, scratched with a paw their ears, decorated with fanciful tufts resembling the brushes on carnival hats.

On an ill-fated day we stood at the intersection of our lane with the main route of traffic. We were waiting for the bus at its stop. A fast sports car suddenly cut across the corner and burst into our narrow street. As we watched, a squirrel scampering across the street at that moment tumbled beneath the wheels of the car.

We uttered a collective groan, and hurried to the spot of the accident. The little car rolled on a few feet and stopped along the walk. A young man jumped out and ran up to us as we huddled over the mutilated squirrel.

The squirrel lay in agony on the asphalt, a wheel having run over the rear part of its body. The wheel had crushed

its legs and abdomen. Its body was wracked with convulsions. Its grayish-brown fur was damp with perspiration—the sweat of death. The eyes, two brown glass beads, stared out from their sockets; from their ocular depth, as if from the very bottom, emanated a dark, heavy cloudiness which dimmed the brilliance of their gaze to lifeless cataracts. Its little mouth gaped open, pitifully and helplessly exposing the long, protruding front teeth; blood-tinted foam thickly covered the tiny nostrils, the dark, resilient whiskers and the bluish lips, which trembled like a human's—as if in sobbing. A dark puddle of blood suddenly appeared. The puddle widened on the asphalt and seeped under the squirrel's tail, under its helplessly extended rear legs.

"It should be finished off," remarked the young man who had run over the squirrel. We saw a heavy wrench in his hand. He strode in the direction of the dying squirrel.

"Don't you dare kill it!" sharply cried one of our group in a voice seemingly choked by convulsions, grasping the young man by the arm which was holding the wrench.

They stood face to face, as if ready for combat.

"Who has the right to take a life? Where does such a right come from?" demanded the member of our group who was clutching the young man's arm.

We resentfully eyed the one guilty of the squirrel's death. He shrank, shrugged his shoulders, and stepped back.

"Well, it's certainly suffering," he muttered.

"Who granted you the right to kill the squirrel? Do you really have the power of life and death?" reproached the man who was restraining the youth.

We others stood quietly, surprised at these questions and the despair on the face of this man who we had been meeting here at the bus stop, and who had always seemed taciturn and morose.

He continued: "Can't you see the intense desire to remain alive that there still is in those tiny failing eyes? Don't its convulsions show its will to be freed from the fetters of death and live, live, live? . . . Today, for compassion's sake,"—he added sarcastically—"you will put an end to this dying little squirrel. Tomorrow, out of that same compassion, you would provide release for human beings from their sufferings and unfortunate delusions . . ."

The agony of the squirrel came to an end. It extended itself, just as if it were dreaming of the resilience of its last leap—of bounding from branch to branch, ever higher to boundless space.

"Take off your hats," said the despondent gentleman, as he removed his own cap, "let us honor the death of our little friend."

We took off our headgear, those of us who were wearing any.

Someone then carried the little dead body over to the trunk of a tree on our dead end street; to the trunk of a giant tree, the top of which it would never again reach in its aerial bounds.

The morose individual, as if noticing anew the killer of the squirrel, remarked:

"In old barbarian times, old age was also a reason for getting rid of a person, delivering him from helpless senility. But of course we're civilized people, not cannibals. We will not profane death. I have seen many profane deaths. I have seen profane deaths in torture chambers . . ."

And he walked away from us, still bareheaded.

An exuberant gust of wind stirred the trees. The leaves replied with a lush, dreamy rustling. We remained, standing in the gloomy, funeral shade. In the heights above us, a squirrel leaped across from branch to branch, as if becoming a part of the bliss of sunny space.

[Translated by Thomas J. Stacy]

©1981 by Author

SPEAK UP

The democratic press is free. However, there are some publications freer than others. One such publication is SPEAK UP, a newspaper published monthly, 24 pages, in Toronto, Canada.

SPEAK UP concentrates on politics and economy but there are articles related to culture, social life, etc. Generally SPEAK UP contains articles and information which embraces North America with special accent on Canada: Chairman Pierre Trudeau; French Separatists; deep analyses of monetary system and so on.

All those who are interested in the political situation of North America will find SPEAK UP exceptionally informative and free from any suppression. We will send a sample copy on your request. Annual subscription \$10.00.

SPEAK UP, P.O. Box 272, Station "B",
Toronto, Ontario M5T 2W2, Canada.

Dreams and Reality

a book review by
MARGIS MATULIONIS

Many Lithuanian emigres of the Second World War have survived severe hardships and managed to forge a completely new existence in the West, especially in the United States. As an indicator of their resourcefulness and courage, it remains a source of pride for me. I do not endorse, however, the equally pervasive phenomenon of the substantial cache of artistic effectation that has accompanied it. This has bred a plethora of poetasters that adulterate Lithuanian literary production. It is sad enough that there are few outstanding works in Lithuanian due to the short 22-year period of national and artistic freedom; what is worse is that, today, at a crisis point in maintaining the very existence of our culture in the English world, we, who have been educated in Western universities and exposed to the cream of the world's authors, are frequently confronted with trumpery when we wish to exercise our reading skills in Lithuanian. This affliction has spread to English translations of Lithuanian works, presenting to a wider audience the essentially sorry state of Lithuanian literature in the free world.

There is an evolutionary explanation for this phenomenon. The demise of a species is accelerated when it inbreeds and thereby constricts its genetic pool allowing the suffusion of characteristics that are completely maladapted to a changing environment. Lithuanians of the World War II exodus have remained parochial and spiritually stagnant in the ambit of Western civilization. By rejecting both the negative and positive aspects of a baptismal immersion in the American melting-pot, they have maintained an antiquated mental structure that is redolent of an extremely specialized chauvinistic philosophy. In order to create a new country in the years 1918-1940, much as the mother of a new-born child, we espoused an adulatory and protective posture in order to foster its rapid and healthy development. Regrettably, we never permitted the child to mature and we still persist in our vociferous disclaimers of any defects. Everything Lithuanian is good by definition, and, *reductio ad absurdum*, anything written in Lithuanian. We frequently lack the courage to weed out and expose that which is inferior, perhaps because we fear that the already minute amount of Lithuanian literary production would be threatened with extinction. But what good is a book if it is never read? It is time that we stopped patronizing the fatuous writings of authors who really have nothing to say and whose only claim to artistic celebrity is that their contribution is of Lithuanian origin.

It is this kind of response that has been generated by *Dreams and Reality*, a no-

vel by Brone Martin, translated from the Lithuanian by Jonas Zdanys. (Exposition Press, Hicksville, New York, 1979). The cover jacket is colorful and intriguingly illustrated by Joe Kiburas. A glance at the introductory flap promises "dramatic, thrilling events in the life of a courageous woman and her gallant country. *Dreams and Reality* is a passionate appeal for freedom and life—an anti-war novel long to be remembered."

It is seldom that the cloying naivete of a novel is as apparent as in the first few lines: "Her gracefulness, gentleness, purity of face, and liveliness of eyes attracted each youth who saw her." Thus the reader is introduced to the perfect heroine, Maria Rasa. Well, not quite perfect. She does have a tragic flaw: she does not want to fall in love—difficult considering how everyone is madly attracted to her beauty. As she combs her "long, luxuriant, bronze-colored hair . . . it's an angel, not a girl fl(ies) in whispers from all corners of the room." The breathless reader has to read the rest of the novel to answer the burning question: will she ever fall in love?

Neuzmirstuolis, the first serious threat to Maria's resolve, is summarily repulsed and dies later of consumption, establishing a pattern for all future admirers. His last act consists of attempting a letter to Maria: "Maria, my love! I love you with all my heart and soul . . . And with these words ended Neuzmirstuolis's first and last letter to Maria, just as the blood flowed out of his dying mouth." Meanwhile, Maria has already become "involved" with Pranas Meilutis, the second in a long procession of suitors that she accepts and rejects *seriatim* until the reader is exhausted and prays for relief. But relief does not come soon, for the novel is 256 pages long. There are also the Russian and German invasions to vary the background of suffering that Maria undergoes herself in the prisons and camps of the enemy. However, she sweeps regally through her ordeals untouched until her escape to Austria at the end. If this is an anti-war novel, its message does not reach me for the Communists and Nazis are invariably portrayed as evil and, after all, the war was all their fault, wasn't it. The only explanation that this novel proposes is that some of us are born saints and others are evil from birth, a readily acceptable dichotomy if one chooses to find himself on the side of the saints. Therefore, if it's the "bad" side that always causes pain and suffering, there is very little that the good guys can do to prevent it. And this revelation is termed an anti-war novel. Maria seems to cause more misery in her unrequited lovers than the enemy inflicts on the whole nation.

I have never met anyone as gorgeous as Rasa nor as evil as her Communist and Nazi tormentors. Curiously though, I wind up sympathizing with the more realistic human traits of the latter than the angelic purity of the former.

FROM THE LETTERS OF VIKTORAS PETKUS

" . . . I keep reading and reading. True I did reduce my reading time a little because my eyes began to suffer—perhaps because of lack of light, since the light bulb is only 10 watts strong and hangs 2½ meters above my head. Now I read not more than 10 hours a day.

"At work, we handle microscopic watch parts in a poorly lit room. We demanded better working conditions, but did not get them, and that is why I have not been working as of late. The food for a prisoners who does not work is budgeted at 11 rubles per month. We receive 800 grams of bread a day. Moreover, the chief administrator has offered me immediate freedom, if only I agree to sign . . . (Petkus refers to a statement of "repentance" that would confirm the official version of his arrest. —Ed.) I chose to live in semi-starvation and remain faithful to my ideas. . . .

"This third trip of mine across Russia is in many ways different from the earlier ones. (Petkus was previously twice imprisoned in the camps. —Ed.) This time I have been constantly surrounded by young people, who form an absolute majority here. These youths are not indifferent and . . . certainly not hostile to religion. Most of them are high school graduates. During my first and second prison terms in Russia, I did not encounter such mass interest in religion. I have been asking myself—where is this wave coming from? Perhaps this is only true in the houses of captivity? But even there are more than a million of them. It is no more a brook, but a mighty river. It has overflowed its banks and is boundless now . . ."

(Petkus, a member of the Lithuanian Helsinki Group, was sentenced in July, 1978, to 15 years of imprisonment and exile. —Ed.)

[*Ausra*, The Dawn, No. 21, March, 1980]

COIN WORLD INTERNATIONAL, Oct.

29, 1980, featured a major article, illustrated with photographs of historical import, on the Lithuanian aviators Darius and Girenas. Included were photographs of the aviators, commemorative postage stamps, issued by Lithuania in 1934, and medallions.

[*From the Lithuanian Lifeline*, Nov., 1980]

THE PEOPLES' ALMANAC #2 (David Wallechinsky, Irving Wallace, Bantam, 1976) mentions as an entry "Lithuanian Americans" with statistics about early immigrations, reasons for leaving Lithuania, contributions to the USA, and famous Lithuanians.

[*From the Lithuanian Lifeline*, Nov., 1980]

LITHUANIA IN PHILATELY (26)

by A. BERNOTAS

KLAIPEDA

Part I

The city and the port of Klaipeda is in western Lithuania, where the Kursiu Marios (Kurish Lagoon) empties into the Baltic Sea.

Historians say that Lithuanian tribes lived for centuries on a settlement in the area called Klaipeda. Their only communication with the external world was with the Norsemen, who used to come from overseas for trading. But, beginning with the 13th century, when the Teutonic Order conquered the Prussians and settled on the Vistula River, and the German Order of Swords subdued the Latvians and settled on the Daugava River, communications heightened as a result of many common interests. Once opened, these communication lines ran down the Baltic seacoast through Lithuanian lands and across to the peninsula of Neringa. However, the synapse was often interrupted by the communities of Zemaiciai (Samogitians).

To secure this communications route, in 1252 the Magister of the Order of the Swords, Eberhard von Seyne, built a fortress and a town on the spot where the River Dange (or Akmena) runs into the Kursiu Marios near its mouth in the Baltic Sea. He named the town Memelburg or MEMEL (Memel is a germanized form of Nemunas). But even Pope Innocent III in a document of 1253 recognized that the fortress of Memel was "built in Lithuanian lands." Remnants of this fortress and canals still remain.

From Memel the German knights often made plundering excursions to the neighboring lands of Zemaiciai (Samogitia). The Samogitians did the same: they attacked more than once the town and fortress of Memel, partly destroying them. But, when Vytautas the Great in the battle of Grunwald in 1410 defeated the Teutonic Order, the incursions by the two or-

ders ceased. However, the peace treaty of Melno in 1422 left Klaipeda and other Lithuanian lands still in German hands.

Due to a succession of power struggles and natural disasters, Klaipeda passed through many hands. The treaty of Torun in 1466 placed the defeated Teutonic Order a vassal of joint Polish-Lithuanian kingdom; then the treaty of Oliva in 1660 gave the entire Eastern Prussia to the Brandenburg's Hohenzollern royal family. All the while wars with the Swedes subjected Klaipeda to two invasions by them and extensive fire destruction. The black plague of 1709-10 decimated the population of Klaipeda to half. To repopulate the area, new settlers from Germany were brought in. During the Seven Year's war, Russians gained Klaipeda in 1757 and held it until 1762. In fact, the Russian occupation for Klaipeda was profitable: it revived the shipping trade through the port.

In an interesting twist of events during the Napoleonic wars, the Prussians regained Klaipeda. In 1802 the Prussian King Friedrich Wilhelm III met with the Russian Czar Alexander to negotiate a strategic pact. Whatever was agreed upon, however, was nullified when, in 1807 King Wilhelm and his wife, Queen Louise, with their children, not only moved to Klaipeda, but proclaimed it a temporary capital of Prussia. Since 1809 Klaipeda belonged to the newly-formed province of Gumbinnen—"Koeniglich Preussisch-Litauische Regierung" (Royal Prusso-Lithuanian Government).

When the defeated Napoleonic army retreated in 1812, some pursuing Russian army units under Marquis Philippe Paulucci entered Klaipeda. Paulucci proposed that the city and port of Klaipeda should be annexed to Russia again. But, because Klaipeda was in a remote corner of Germany and not cosmopolitan, they did not find it worth their while to appropriate. After all, it was only in 1875 that the first connecting railroad line was laid down.

When World War I broke out in 1914, the Russian army, invading Eastern Prussia, advanced into Klaipeda also, but little physical damage was done this time.

(To be Continued)

On the Lithuanian Wave Length

Vyt. Sirvydas

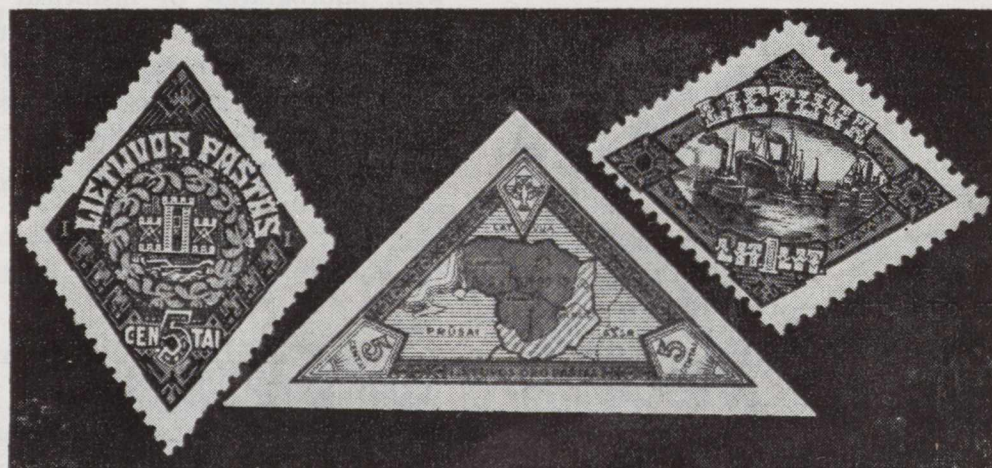
Is the famous, or infamous, Melting Pot melting American Lithuanians? Judging by a recent spate of articles in our Lithuanian papers, bemoaning the absence of Lithuanian young people from established ethnic organizations or activities, the melting pot seems to be doing its job. American social history, someone said, is a record of the extraordinary process by which different peoples have been incorporated, and in turn shaped, by the developing industrial and business system, the academic world and the media. However, there exist "unmeltable ethnics" who maintain that the prevailing "Anglo-conformity" is not good for the country and that ethnic pluralism is not only desirable but is consistent with America's democratic ideals. It is real and very much alive, they say.

Orlando Patterson is Professor of Sociology at Harvard and author of "Ethnic Chauvinism: The Reactionary Impulse." He claims that ethnicity is not culture, but, in essence, a very special form of consciousness. Where culture exists, it will be used by ethnic consciousness. For instance, something in Jewish life encourages unusual educational performance and if one rejects genetic explanations it must be partly cultural. The enthusiasm among American Lithuanians for their wide-spread Folk Dance movement, where the dancers are dressed in colorful national costumes, tells us something not told by sitting behind a typewriter in an office or minding a machine in the factory. With the assistance of the Government, Canadian Lithuanians recently published an authoritative book on Lithuanian national costumes.

Many recent articles in our Lithuanian papers look askance at American Lithuanians who climbed America's economic opportunities to reach high levels in American life, but somehow, probably due to weakened ethnic consciousness, have "dropped out" from Lithuanian life, its organizations, parishes, the press, the arts and literature.

Therefore, it is encouraging that the *Lietuviu Dienos* has expanded its editorial English Section staff and increased the space devoted to it. In connection with the reinvigorated activities of the Knights of Lithuania in Pennsylvania and New England, one hopes for a strong Lithuanian "die-hard" unmeltable ethnic movement which by its dedicated activities may induce some of the drop outs to drop in again.

Vytautas Sirvydas

To illustrate this article we present the following postage stamps of Lithuania:

1. 1923—Coat-of-Arms of Klaipeda.
2. 1932—Map of Lithuania, showing Klaipeda and Vilnius.
3. 1923—The harbor of Klaipeda.

1. 1923—Klaipėdos miesto herbas.
2. 1932—Lietuvos žemėlapis su Klaipėda ir Vilniaus kraštu.
3. 1923—Klaipėdos uostas.

Don't Eat These Eggs . . .

by Giedra Gustas

For the greater part of the year, eggs mean breakfast: scrambled, poached or sunny-side-up. At Easter something very special happens to the ordinary egg. It becomes a "margutis," all dressed up for the holiday.

The origins of the "margutis" can be traced all the way back to pre-Christian times. Just like Easter, the festival of spring was also a celebration of the rebirth of nature and a festival of life. Look at a "margutis" and you can see symbolic representations of the sun, buds ready to burst, wreaths of spring flowers and the Christian cross in the patterns. Symbols of the past and present are combined in a truly Lithuanian way.

Most Eastern Europeans follow the same tradition; Ukrainians and Poles have their beautifully decorated "pysanki." But as in all forms of folk art, each nation has its own unique interpretations and unique decorating techniques.

The variety and combinations of colors are limitless since commercial dyes are readily available. Now special Easter-egg dyes as well as food coloring can be used to obtain any color desired; before only natural dyes made from leaves and barks were used—linden leaves for green, dried linden leaves for yellow, oak bark for grey, onion skins for shades of brown. The colors created from these natural dyes were soft and subtle.

The simplest "authentic" "margutis" can be made using the natural dyes from onion skins. The egg is cooked in the dye to a rich brown, wrapped with the skins. The wrapping produces subtle shadings where the skins overlap. A sprig of ruta, fern or even parsley placed on the egg, secured with cheesecloth will leave an exact imprint of the sprig in pale shades of yellow. This variation is very easy and makes a surprisingly beautiful margutis.

Most often "marguciai" are decorated using a wax-resist process. Where patterns are applied with wax, egg does not take the dye. All the pattern is applied at one time for a two-toned egg. For multicolors, a part of the pattern is applied, the egg is then dyed, and more pattern is applied. It is then immersed in a darker or contrasting shade. The tools necessary aren't fancy—all it takes is a straight pin inserted into the eraser of a pencil, (the stylus) and a container of wax that is heated (an uncoated jar lid is perfect). The stylus is dipped into the melted wax and a stroke is applied. A steady hand, a bit of practice, and a storehouse of imagination are the only requirements to success in this handicraft.

The aristocrat of "marguciai" is etched or engraved. Here the egg is dyed a solid, deep color. The design is then etched using a sharp tool such as a razor blade or an Exacto knife. Care needs to be taken so that the shell is not broken or punctured. This method requires a great deal of practice and patience, but the results are well worth it.

Marguciai are brought to the children by the Velyku Bobute (Grandmother of Easter) and left hidden throughout the house and garden, used later in egg rolling and other games.

The beginning of every Easter meal is chris-

tened in a battle of the "margutis." The eggs are struck against each other—the strongest egg with no battle "cracks" wins and the owner claims the defeated egg. A great deal of care goes into the selection of the competition egg for this event. Egg conformation is scrutinized and pre-testing is undertaken. Often you'll see tapping against the fronth teeth to assess strength. It is an art in itself to test the egg without breaking it. The most beautifully-decorated eggs are spared from the confrontation and given as presents to guests.

Today, decorated eggs are kept long after Easter. The patterns and colors of the "margutis" are equal to any other folk art form, reminiscent of their ancient and rich history.

WHOM WOULD YOU LIKE INTERVIEWED FOR L.D.?

To implement our new policy of writing more about Lithuanian Americans effecting changes in American society, we need your assistance. Who are the Lithuanians you want to know more about?

Jot the name down and mail it to us, or call us, with an address or phone number where he or she can be reached. In addition, please provide us with a short explanation of why you think this person should be interviewed. Some possible examples would be: Ann Jillian, Ed 'Moose' Krause, Ina Petokas (councilwoman for the City of Upland), Rev. J. Kezys, etc.

English Editors, *Lithuanian Days*, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029, phone (213) 664-2910.

67TH ANNUAL LITHUANIAN DAY

SUNDAY, AUGUST 16, 1981

Lakewood Park, Barnesville, Pa.

Folk Singing, Folk Dancing

Lithuanian Cultural Display

Lithuanian Artifacts—Food

For information contact:

ANNA KLIZAS WARGO

125 South Morris Street

St. Clair, PA 17970

(717) 429-0132

ANGLIŲ - LIETUVIŲ K. ŽODYNAS

LIETUVIŲ - ANGLŲ K. ŽODYNAS

Kiekvienas po 30,000 žodžių ir posakių.

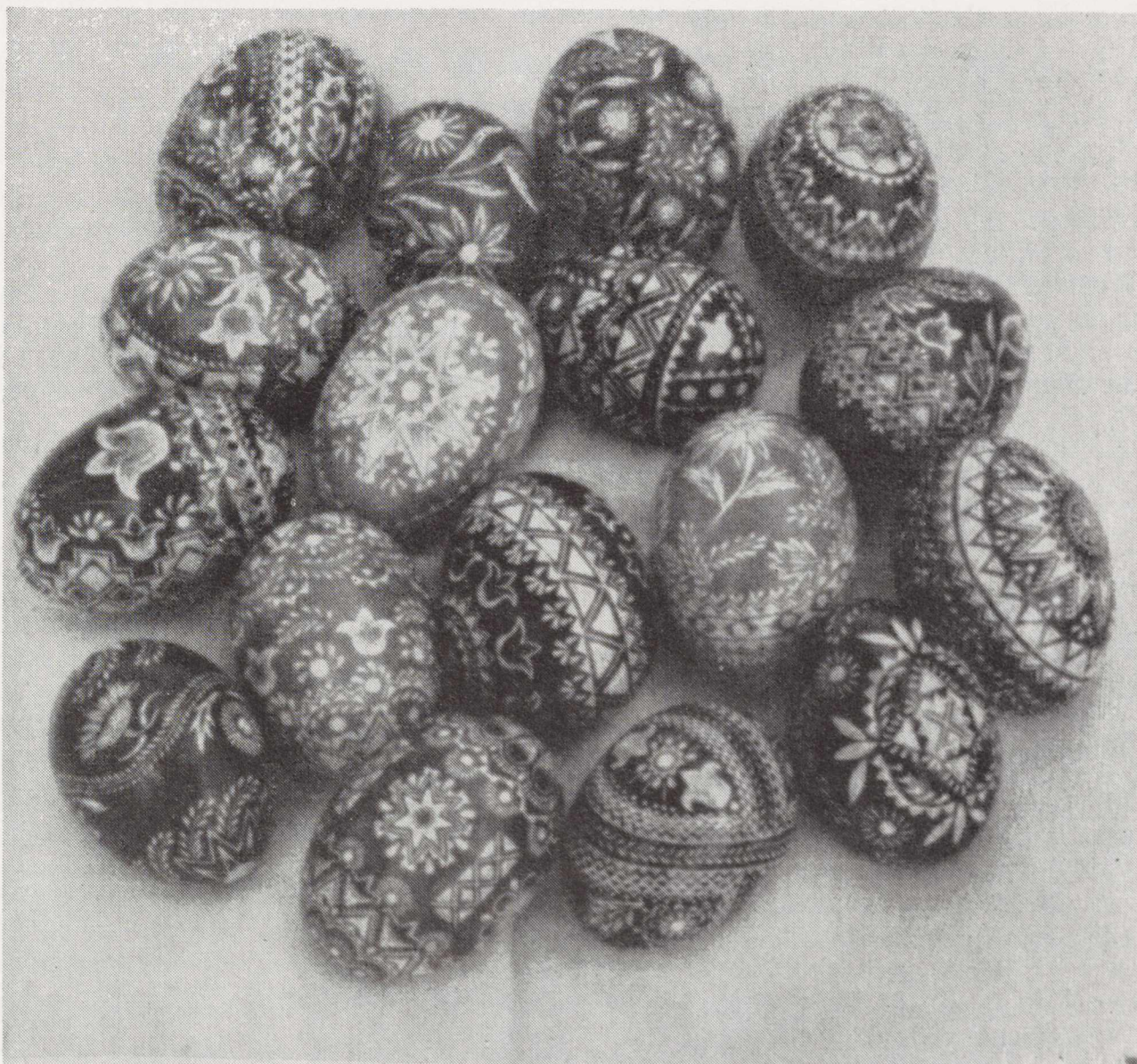
Išišta kietais viršeliais ir per 500 psl.

Vieno žodyno kaina \$10.

Pasiuntimo išdaidos \$1.00

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca 90029

Užsisakyti: L. D. leidykloje

Lithuanian Easter Eggs etched by Clara Virskuvienė, W.P.B., Florida.

Klaros Virskuvienės skutinėti lietuviški margučiai.

GARBĖS PRENUMERATORIAI:

Dr. S. Andukas, Baltimore, MD.
 Peter Atkočiūnas, DDS, Cicero, IL.
 J. Z. Augustinius, Illinois.
 Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
 Leo Bagdonas, Santa Cruz, CA.
 Pr. Baltuonis, Canada.
 Petras Baltrėnas, Calif.
 Rev. A. Bertašius, San Elizario, TX.
 Dr. C. K. Bobelis, St. Petersburg, FL.
 A. Braškys, Ont., Canada.
 D. Brazdžionis, Los Angeles, Calif.
 Juozas Briedis, West Bloomfield, Mich.
 R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA.
 Inž. V. Čekanauskas, Garbės konsulas, Los Angeles, CA.
 H. Bruszauskas, Vokietija.
 Dr. A. L. Čepulis, Willoughby, OH.
 John Čiurlionis, PA.
 Rev. V. Dabušis, N. J.
 Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA.
 A. Devenis, Santa Monica, CA.
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija.
 A. Dičius, Santa Monica, CA.
 Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA.
 Bronė Gajauskienė, Santa Monica, CA.
 Inž. Br. Galinis, Norwell, MA.
 J. Girevičius, Ont., Canada.
 Paul Gylys, Olympia, Wash.
 E. ir L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA.
 E. Jonušas, Omaha, Nebr.
 Msgr. F. M. Juras, Putnam, Conn.
 Inž. J. Jurkūnas, Chicago, IL.
 A. Kantvydas, Canada.
 P. Karosas, New Britain, CT.
 Kazys Karuža, Los Angeles, CA.
 Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA.
 St. Keterauskas, Los Angeles, Calif.
 M. Kirkilas, Chicago, Ill.
 Dr. P. Kisieliūsis, Cicero, IL.
 Dr. Alf. Kontvis, CA, R. K.
 Dr. A. Krišukėnas, Milton, MA.
 E. Kronas, Canada.
 Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, Calif.
 S. ir J. Kvečas, Santa Monica, Calif.
 J. L. Levickas, Chicago, IL.
 M. M. Lietuvnikas, Orlando, FL.
 J. Lukas, Orange, CT.
 Dr. J. Mališka, Que., Canada.
 F. Masaitis, La Mirada, CA.
 A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA.
 G. Mažulienė, Santa Monica, CA.
 W. Maker, Burbank, CA.
 W. Markalonis, Reynoldville, Pa.

Garbės prenumeratoriai

Msgr. L. Mendelis, Baltimore, Md.
 E. Mickeliūnas, Richmond Hill, N. Y.
 W. M. Maskell Ins. Agency Ltd, Toronto, Ont.
 Al. Mogenis, Quincy, IL.
 Rev. S. Morkūnas, Sioux City, Iowa.
 A. Musteikis, Fallon, NE.
 A. L. Namikas, Glendora, CA.
 Rev. A. Olšauskas, Los Angeles, CA.
 Kun. Th. Palis, Pittsburgh, CA.
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA.
 Vladas Pažiūra, Anaheim, CA.
 F. Petrauskas, Syracuse, N. Y.
 Peter Baltran, CA.
 A. Pračiūnas, San Pedro, CA.
 Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N. Y.
 Inž. Juozas Rasys, Cambridge, MA.
 Rev. Dr. P. Ragažinskas, Sentral, N. M.
 Kun. V. Radvina Clover Valley, Calif.
 V. Raulinaitis, Santa Monica, Calif.
 A. L. Repšys, N. Y.
 J. V. Roland, San Francisco, CA.
 Rev. A. Sabas, Ont., Canada.
 Petras Sakas, Los Angeles, CA.
 J. B. Sabal, Cleveland, Ohio.
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, Calif.
 Rev. Dr. Skilandžiūnas, Canada.
 Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, Illinois.
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, Mich.
 Inž. J. Talandis, Olympia Fields, Illinois.
 "Talka", Hamiltono liet. koop., Canada.
 V. Tamošiūnas, Detroit, MI.
 J. Tamas, Gardena, CA.
 Dr. V. B. Sky, Palos Verdes, Calif.
 M. Šarauskas, Winn., Canada.
 Juozas Truškauskas, Los Angeles, Calif.
 Dr. O. Vaitas, Bloomfield Hills, Mich.
 S. P. Vaičaitis, PA.
 Vytautas Vidugiris, Palos Verdes, Calif.
 Juozas Vitėnas, Washington, DC.
 A. Youtz, Munhall, PA.
 Dr. P. Žemaitis, Conton, MI.

AUKOS LD PAREMTI

\$30 — Jurgis Juodis.
 \$20 — A. Gustaitis.
 \$20 — Liet. Bendruomenės Los Angeles Apylinkė.
 Po \$15 — Simas ir Jadvyga Kvečiai, Santa Monica, CA., Je-

ronimas Jakelaitis, Toronto, Canada.

Po \$10 — A. Jankūnas, J. Čiurlionis.

\$10 — H. Jasinis.

\$10 — Vytautas Valys.

Po \$7 — J. Venckus, J. Jakomas, V. Šaras.

Po \$7 — J. Bagdonas, Lithuanian Fund, J. Varaneckas, A. Vaitkus, K. Bačauskas.

Po \$5 — J. Kasakaitis, L. Švelnis, Ch. Shimkus, A. Dulskis, B. Liaudanskienė, A. E. Pentis, J. Dalbokas, M. Banionis.

Po \$5 — A. Valavičius, G. Balsys.

\$4 — J. T. Anderson.

Po \$2 — E. Reisonas, P. Kudreilis, L. Černiauskas, E. Malikauskas, Rev. A. Dranginis, St. Radžiūnas, C. Eurkoos, J. Pleinys, M. Ivanauskas, A. O. Vabalas, El. Bobelis, B. Jurgelionis, J. Adomaitis, P. Vaitkūnas, J. Norkaitis, G. Statkus, J. Drasutis, K. Gogelis.

Po \$2 — K. Gogelis, A. Matulionis, L. Kiaušas, Rev. V. Aleksonis, J. Žemaitis, J. Litvinas.

\$1 — J. Tamašauskas.

Labai ačiū visiems parėmusiems LD žurnalo leidimą. Mūsų lietuviška spauda laikosi tik skaitytojų dosnia širdimi ir parama.

A. Skirius, leidėjas

—o—

NAUJOS KNYGOS

"Po Ultimatumo"—Juozo Kraliausko. Išleido Liet. knygos klubas, Chicagoje. 18 pusl. Kaina \$6.

—o—

"Jūrų Keliais"—Jūrų kapitono atsiminimai—Br. Krestopaitis. Kietais viršeliais, iliustruotas. 240 pus. Kaina \$10.

—o—

"Spaudos Baruose," žurnalisto Juozo Kapačinsko atsiminimai. Išleido Chicagos Liet. Literatūros Draugija. 216 pusl. Kietais viršeliais. Kaina nepažymėta.

—o—

Lietuvos Steigiamasis Seimas — V. Daugirdaitė-Sruogienė. Išleido Tautos Fondas, New Yorke. 262 pusl. Kaina \$6.

—o—

"Opposition to Soviet Rule in Lithuania 1945-1980." Dr. Thomas Remeikis. Išleido "Institute of Lithuanian Studies Press". 680 pusl., kietais viršeliais. Kaina \$15.

ALBINAS KURKULIS

"Stock" Brokeris ir vice prezidentas
 Rodman & Renshaw, Inc.

Member New York Stock Exchange
 and Other Principal Exchanges

209 S La Salle St., Chicago, Ill. 60604

(312) 332-0560

Skambinti "Collect" is bet kur JAV

"LIETUVIAI AMERIKOS VAKARUOSE!"

Siųskite metinę prenumeratą \$5.00

Užsakykite LAV savo giminėms bei draugams, gyvenantiems rytinėse ir vidurio Amerikos valstybėse, tegu susipažįsta su mūsų veikla ir gyvenimu.

4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90029
 Galima LAV užsisakyti ir patelefonuojant
 NO 4-2919

ALBINO MARKEVIČIAUS

apdraudos, namų pardavimo ir visos įstaigos nuo spalio mėnesio pradžios persikelia į naujas, didesnes patalpas

2802 Santa Monica Blvd.,
 Santa Monica, CA 90404
 Telefonas 828-7525

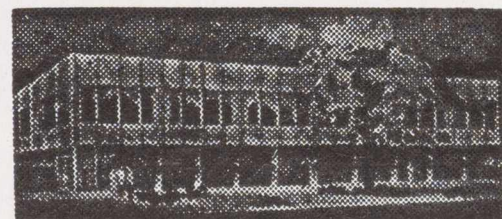
M & R Americana Ins. Service
 telef. 453-1735. Adresas 2802 Santa Monica Blvd., S. M.

Rūtos, Inc. Bend. ir Kalifornijos Liet. Kredito Sąjungos adrs. yra 2802 Santa Monica Blvd., Santa Monica, CA 90404, telef. 828-7525.

TAUPYKITE DABAR

Pas mus ne visi tarnautojai yra lietuviai, bet kiekviename skyriuje galima susikalbėti lietuviškai.

Drive in facilities.

ST. ANTHONY**SAVINGS & LOAN ASSN.**

1447 So. 49th Court
 Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
 sekretorius

Tel.: (312) 656.6330 ir 242-4395

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininko" adm.-ja.
So. Boston, Mass. — S. Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International', 'Parama',
'Marginiai.'

Cleveland, Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish
Library

Los Angeles, Cal. — V. Prižgintas
Putnam, Conn. — Immaculate Conception
Convent

Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

ANGLIJOJE

Bradford, Yorks — Kun. J. Kuzmickis

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Sydney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A. — E. Reisonienė
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas,
St. Prakepas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish
Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku
11:00 am. ir 1:00 p.m. vasaros laiku
(arba 10:00 am. ir 12:00 noon žiemos
laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumpo-
siomis bangomis.

ICA—VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD.

Liberal English translation with
prologue & epilogue by J. J. Biels-
kis. From the adapted Lithuanian
version of the original in Russian
by Ivan K. Sokolnikov. An Histo-
rical novel of the Battle in 1410
with the Teutonic Knights. 160 p.p.
and XXXI footnotes. Los Angeles,
1963.

Price: \$3.00

"Lietuvių Dienos"

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Išlaiko L. Radijo Klubas
Programų koordinatorius Vladas Gilyas

3329 1/2 Atwater Avenue
Los Angeles, CA 90039
Tel. (213) 662-6906

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH-123

Programos vedėjai: Albertas Juškus
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

SO. BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
11:30-12:00 val. 1430 AM iš WWEL
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET

Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
vedama Stepono ir Valentino Minkų
girdima sekmadieniais 1 val.-1 val. 30 m.
Boston, Mass.—WLYN-1360

Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzi-
ka, dainos ir Magdutes pasaka

502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidio Šeima

7 Programos savaitėje

Monday through Friday 4:00-4:30 p.m.
Saturday & Sunday 8:30-9:30 a.m.
Visos programos is WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga

7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel.: HEmlock 4-2413

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga

Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa

kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburg—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949

Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc

Vedėjas—Juozas Stempušis

4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice

WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS OGELIS

18436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 545-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VALANDA

2056 CNB Bldg., Detroit, Mich. 48226

WMZK-FM banga 98 mc.

Pirmadienį — trečiadienį — penktadienį

nuo 8:00 iki 9:00 vakare

Programos rekalaais kreiptis:

Albert Misiunas, 2483 Woodmere, Detroit,
MI 48209, tel. 841-3026; Algis Zapa-
rackas, 4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak,
MI 48072, tel. 549-1982.

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė

WRYM—840 AM

Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Lionginas Kapeckas

273 Victoria Rd, Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda

girdima kas šešt. iš WEVD stoties

New Yorke, nuo 8-9 v.v., 97.9 FM banga

Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas

234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060

Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WHBI stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.

sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.

Programos vedėjai:

Povilas ir Gertruda Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

Kiekvieną rėnesio antrą, trečią ir ketvirtą
sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga

Programos vedėja Salomėja Smaišienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y. DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kirš-
teinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Ruta
Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės Balsas

Sekmadieniais 8-9 val. vak.

Ved. Viktoras Vaitkus

10 John St., Waterbury, Ct. 06708

Tel. 756-5173 — 754-8780

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną tračiadienį nuo 11 val. v.

CFMB stotis—Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius

1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų

Visos programos transliuojamos iš

Toronto stoties CHIN, banga 101 FM

Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius

614 Tedwyn Dr.

Mississauga, Ont., Canada
LSA IK2

Tel. (416) 275-3134

ROMA, ITALIA ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas Dr. J. Gailius

Circonvallazione NOMETANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas

Adresos: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti

"Lietuvių Dienų" prenumeratą
1981 metams.

Prenumeratos kaina:

JAV — \$18.00.

Kanados doleriais — \$20.

Adresas:

Lietuvių Dienos

4364 Sunset Boulevard

Los Angeles, CA. 90029

Daisies—Drawing by L. Laukaitiene.
las "Ramunės".

Daisies—Drawing by L. Lankaitiene.
 —Foto J. Jankaus